

DOMOVINA

Upravišтво in uredništvo »DOMOVINE« Ljubljana,
Knafljeva ul. št. 5. II nadstrop., telefoni od 3122 do 3126
Račun poštne hranilnice, podruž. v Ljubljani št. 10.711.

Izhaja vsak četrtek

Naročnina za tuzemstvo: četrtno 9, polletno 18, celoletno 36 din; za inozemstvo razen Amerike: četrtno 12, polletno 24, celoletno 48 din. — Amerika letno 1 dolar.

Vsak jetični mora imeti bolniško posteljo

Teden od 19. do 25. t. m. je protijetični teden. Letos je njegovo geslo: »Noben jetični brez bolniške postelje!« Protijetični teden je vsako leto posvečen poučevanju naroda, kako se obvarovati jetike in se zdravi ta morilka ljudi. Razen tega je posvečen teden nabiranju sredstev za zdravljenje siromašnih jetičnih Slovencev. Vse to delo okoli protijetične borbe vodi Protituberkulozna zveza.

V boju proti jetiki, ki je poleg alkohola med najhujšimi sovražniki našega naroda, moramo vsi, ki nam je na srcu blagor naroda, sodelovati vsaj posredno, če že ne neposredno.

Veseliti nas mora, da ima Slovenija po zaslugi Protituberkulozne zveze lepo omrežje protituberkuloznih dispanzerjev, ki mnogo store, a vendar še ne vsega. Za jetične z odprto jetiko je pri nas še vedno premalo bolniških postelj v bolnišnicah in zdraviliščih. Včasih so pa tudi v nekaterih zdraviliščih bolniške postelje prazne, a mnogi bolniki se v dragih zdraviliščih ne morejo zdraviti. Geslo »Noben jetični brez bolniške postelje« bi bilo torej razumeti tako, da je treba nuditi vsem jetičnim bolnikom možnost zdravljenja. Skromno zbiranje sredstev v protijetičnem tednu za dosego tega smotra seveda ne more biti odločilno, toda lahko je vsaj učinkovita pobuda za uresničitev lepe zamisli.

Nastane seveda vprašanje, kako stalno zagotoviti primeren denar za borbo proti jetiki. Predlogov je bilo sproženih že mnogo. Predvsem moramo vedeti, da bi potrebovali na dan približno 50.000 do 60.000 din, če bi hoteli oskrbovati vse jetične bolnike po bolnišnicah ali zdraviliščih. Ta velik znesek nas ne sme prestrašiti, saj je precej sredstev za zdravljenje jetičnih bolnikov že zagotovljeno z bolniškimi zavarovanji. Bolniške blagajne žrtvujejo za zdravljenje jetičnih bolnikov po bolnišnicah in po zdraviliščih velike zneske. Razen tega pa daje tudi banovina precej denarja za zdravljenje jetičnih bolnikov. Upoštevati moramo še, da se precej bolnikov zdravi na svoje stroške. Primanjkljaj za zdravljenje vseh jetičnih bolnikov torej ni tako velik, da bi ga ne mogli pokriti, če bi se odločno zavzeli za rešitev tega vprašanja. Načrtov je mnogo in strokovnjaki se bodo menda prej ali slej zedinili, kaj bi bilo treba ukreniti.

Pri naši Protituberkulozni zvezi so že večkrat razpravljali o posebnem zavarovanju proti jetiki. To vprašanje bo ena izmed glavnih točk protijetičnega shoda prihodno leto, kakor piše vodja golniškega zdravilišča dr. Neubauer v glasilu Protituberkulozne zveze. Zdaj še ni mogoče reči, ali je ta zamisel izvedljiva; uresničiti bi je pa tudi v najboljšem primeru ne mogli takoj. Zdaj je treba računati z drugimi ukrepi, ki so delno že predpisani.

Dr. Neubauer predlaga, naj bi država izvajala določbe zakona o brezplačnem zdravljenju ubožnih jetičnih bolnikov. Tako bi bilo v Sloveniji preskrbljenih mnogo bolnikov. Kmalu pa bo tudi začel poslovati lani

ustanovljeni državni zdravstveni sklad, v katerega prispevajo naše bolnišnice in zdravilišča velikanske zneske. Upravičeno smemo pričakovati, da bo Slovenija prejela iz tega sklada ustrezni del. Na račun teh sredstev bi ljubljanska bolnišnica dobila primeren oddelek za jetične bolnike in najbrž bi bil deležen še kateri drugi zavod potrebne podpore. To še ni vse, kar bi lahko storili. Tudi banovina bi morala znatno povečati prispevke za brezplačno zdravljenje siromašnih bolnikov. Dr. Neubauer pravi, da bi bila pomoč banovine zelo učinkovita že, če bi banovina prevzela vsaj stroške za zdravilišča. To bi vplivalo tako ugodno, da bi se številnejši zasebni bolniki lahko zdravili v zdraviliščih, ker bi bile oskrbine cenejše, a razen tega bi bolniške blagajne pošiljale

več bolnikov v zdravilišča. Toda bolniške blagajne same doslej tudi niso še izčrpale vseh možnosti za zdravljenje svojega članstva. Dr. Neubauer opozarja na uvedbo invalidskega zavarovanja pri uradu za zavarovanje delavcev; z njo je dana možnost ustanovitve posebnega oddelka pri enem izmed naših zdravilišč. V tem oddelku bi se zdravili številni zavarovanci. Tudi rudarske bolniške blagajne store še zmerom premalo za svoje članstvo. Dalje pravi vodja golniškega zdravilišča, da bodo morale tudi velike občine skrbeti za zdravljenje svojih ubožnih občanov, in vprašuje, koliko postelj si bosta pridržala prihodno leto Ljubljana in Maribor v naših zdraviliščih.

Na koncu naj v tem protijetičnem tednu pozovemo vse imovite ljudi, naj po svojih močeh prispevajo za boj proti jetiki. Njih denar bo porabljen za najplemenitejše namene.

Naj ob tej priliki tudi izrečemo mišljenje, da bi se morala borba proti jetiki vršiti hkratu z borbo proti alkoholu. Obadva sta najhujša sovražnika našega naroda.

Uredba o pomožni vojski državne brambe

V »Službenih novinah« je izšla uredba ministrskega sveta, ki določa, kako je urejena pomožna vojska državne brambe. Ker je ta uredba zelo važna, naj podamo nekaj glavnih določil o nalogah in ureditvi te pomožne vojske, ki naj bi v času nevarnosti pomagala braniti domovino doma s svojim delom.

V pomožno vojsko spadajo tudi tisti državljani Jugoslavije, sposobni za umsko delo, od dovršenih 16 do dovršenih 70 let, za telesno delo pa od 16 do 65 let starosti. Izvzeti so tisti, ki so vojaški obvezniki.

V pomožno vojsko spadajo tudi tisti vojaški obvezniki, ki so oproščeni vojaške službe zaradi važnega dela, ki ga opravljajo. Vsi ti so prevedeni v pomožno vojsko in ostajajo pri svojem delu. Pri tem se jim njihova služba šteje, kakor bi bili v vojaški službi. To ostanejo, dokler so potrebni v tej službi. Kako hitro njihovo delo ni več potrebno, bodo zbrisani iz vrst pomožne vojske in vrnjeni vojaški sili.

Kdor je starejši ko 70 let, pa je še sposoben za službo v pomožni vojski, je lahko sprejet v pomožno vojsko kot prostovoljec, če izrazi to željo.

Pomožna vojska se uredi po potrebi. Z uredbo bodo izdana posebna določila o odgovornosti obveznikov te pomožne vojske. Za tiste obveznike pa, ki so sicer vojaški obvezniki in pridržani pomožni vojski, ostanejo v veljavi kazenska določila kakor za vse druge redne vojaške obveznike. Če obveznik pomožne vojske v službi izgubi življenje ali pa se njegova sposobnost za delo zmanjša, bo zapisan kot žrtev vojne in postane vojni invalid.

Pomožna vojska ima tri pozive. Prvi poziv obsega: upravno in strokovno osebje in strokovne uradnike v industriji, obrti, gozdarstvu, rudništvu, prometu, zidarstvu in zdravstvu. Drugi poziv: kmetovalce, ki od kmetijstva žive, in kmetijske in živinorejske

strokovnjake vseh vrst. Tretji poziv so vsi drugi obvezniki. Za srednješolsko mladino (dijaštvo iz gimnazij, meščanskih in trgovskih šol) bodo potrebni tečajji prirejeni s sodelovanjem in pod nadzorstvom oblasti. Pomožna vojska se kliče v mobilnem in vojnem stanju. Klicati pa jo je mogoče tudi v pripravnem stanju za vsa javna dela.

Tuži državljani nevtralnih in zavezniških držav, ki stalno prebivajo v naši državi, so tudi podvrženi obveznemu delu za državno obrambo, kolikor to ne nasprotuje mednarodnim pogodbam.

Prvemu pozivu pripadajo delavci in nameščenci po zgoraj omenjenih podjetjih ter bodo delali v industrijskih in obrtnih podjetjih, ki so potrebna državni obrambi, po osem ur na dan. Vsak obveznik prvega poziva dobi svoj delavski razpored ter bo po svoji strokovni sposobnosti še v rednem stanju vpisan v imenik podjetja, delavnice ali rudnika, v katerem bo moral delati po vojnem delavskem razporedu. Pri tem bo v prvi vrsti zaposlen vsak v tisti stroki, kjer je vajen delati. Ta razpored mora biti sporočen vsakemu obvezniku po občinskem oblastvu, ki to zapiše v delavsko knjižico.

Kakor hitro je razglašena državna mobilizacija, morajo vsi obvezniki prvega poziva, ki so dobili vojni razpored za podjetja, ki so potrebna državni obrambi, v 24 urah oditi na svoja mesta in se zgledati pri starešini tvornice, odnosno podjetja, kjer morajo delati. Njemu morajo pokazati svoje vojne delavske razporede. Za pot na svoja delovna mesta imajo delavci brezplačno vožnjo kakor obvezniki redne vojaške sile. Delavska knjižica je v tem primeru listina za brezplačno vožnjo. Obveznikom prvega poziva, ki bodo klicani na delo, pripada taka plača kakor drugim delavcem njihove stroke in sposobnosti. Obveznikom vojaške sile, ki so prevedeni v pomožno vojsko, pa ta nagrada

»Najnavadnejše vaše pripovedovanje o življenju v vojski, o gibanju in bivanju vojnih enot, o dogodkih v njih, o orožju more dati neprijateljskim vohunom podatke, ki so zanje lahko dragoceni, nam pa morejo silno škodovati. Zato ne govorite o vojaških zadevah po kavarnah, v vlakih, v tramvaju in na javnih prostorih. Zapomnite si ljudi, ki vas o teh rečeh izprašujejo.« (Iz razglaša Zveze Sokolov kraljevine Jugoslavije).

ne pripada, če delajo v državnih in drugih javnih podjetjih ali so zaposleni pri delih, ki jih vrši država ali kako samoupravno telo. Za obveznike prvega poziva, ki služijo v pomožni vojski in za njihove družine veljajo določila zakona za zavarovanje delavcev in drugih zakonov v korist delojemalcev. Izvzeti so le tisti vojaški obvezniki, ki služijo v pomožni vojski in ne prejemajo plačo.

V drugem pozivu so obvezniki, ki so po poklicu kmetje, ki od kmetovanja žive. Drugi poziv kot delovna sila za državno brambo spada v pristojnost kmetijskega ministrstva. Naloga drugega poziva je, skrbeti za potrebno delovno silo, da bi bila zemlja čim bolj obdelana in da bi se pridelalo čim več živeža za ljudi in čim več krme za živino. Ta poziv je tudi nekaka rezervna delovna sila pri drugih delih za državno brambo, na primer za popraviljanje cest, železnic, telefonskih in brzojavnih naprav, rečnih nasipov in podobnega. Delovni čas teh obveznikov se določa po važnosti in nujnosti. Tudi ti obvezniki imajo svoj razpored. Vsi obvezniki drugega poziva v mobilnem in vojnem stanju so državi na razpolago s svojo delovno živino, ki je sposobna za delo, s svojim orodjem, vozili in drugimi. Za porabo živine, vozov in kmetijskega orodja bodo dobili odškodnino. Dokler traja mobilno in vojno stanje, se obvezniki drugega poziva ne smejo odstraniti iz kraja, kjer prebivajo, ne da bi bili to poprej sporočili občinskemu oblastvu. Zaradi uspešnega dela bodo urjeni v tem pozivu posebne desetine, vodi in čete. Desetine imajo deset do petnajst obveznikov, vodi dve do štiri desetine, čete pa dva do štiri vode. Čete so urejene po občinah, odnosno po mestih. Za kmetijska dela se morejo klicati tudi ženske med 17. in 50. letom starosti, ki stalno prebivajo v občini, kjer naj bo tisto delo opravljeno. O tem, ali se kličejo ženske na obvezno delo, odloča občinsko oblastvo.

Tretji poziv pomožne vojske sestavljajo vsi drugi obvezniki. To so delavci, duševni delavci in upokojeni državni, samoupravni in zasebni uradniki, ki so še sposobni za duševno delo, dijaki in učenci vseh šol v državi, rentirji, trgovci, trgovski pomočniki, trgovski potniki, lahki invalidi in drugi.

Ti obvezniki bodo zaposleni pri delih v industriji in obrti. Delujoče državne, samoupravne in zasebne uradnike, ki so obvezniki vojne sile, bodo nadomeščali obvezniki tega tretjega poziva, ki bodo delovali tudi v odborih za prehrano prebivalstva, v krajevnih odborih za varstvo pred sovražnimi napadi iz zraka, na cenzuri, na poštnih in telefonskih postajah kot ordonanci in pisarji, v krajevnih zdravstvenih organizacijah, kot pomožni mehaniki in pismonoše, kot linijski stražniki, vozniki in prevozniki na tramvajih, na železnicah, parnikih in tako naprej. Obvezniki tretjega poziva bodo uporabljeni za vsa dela ne potrebi, dokler ne dobe svojega stalnega delavskega razporeda. Ministrstvo, banske uprave, sreska načelstva in občine morajo ta razpored napraviti že v mirnem času. Ko dobe poziv na delo, se morajo takoj zgledati v najkrajšem času na tistem kraju, kjer je določeno.

Mobilizacija obveznikov more biti poimenska ali skupna. Dijaki do 18 let morejo biti porabljeni za delo samo v tistem kraju, kjer prebivajo, in po možnosti pri tistem delu, ki ga opravljajo njihovi starši.

Tudi obvezniki tretjega poziva, če delajo v večjem številu skupaj, so organizirani po desetinah, vodih in četah kakor drugi poziv.

Pozor na priložene položnice!

V tem mesecu so bile priložene položnice vsem naročnikom v tuzemstvu, ker je bila od več strani izražena želja, da jih še enkrat priložimo. Položnice dobe vsi naročniki, tudi oni, ki so naročnino že plačali, zato naj jih ti shranijo za prihodnjo priliko, ko jim bo naročnina potekla, ali naj jih izroče prijateljem, ki niso še naročeni, z vabilom, da se odslej tudi oni naroče. Kdor od naročnikov nima še za letošnje naročnine popolnoma plačane, naj jo zdaj brez odlašanja plača. Naročnina je malenkostna, 36 din za 52 števil v letu, vsota, ki jo pri dobri volji vsak naročnik lahko odšteje. Za neplačnike bomo uvedli izterjanje po poštenu slu, kar bi jim naprtilo stroške. Zato prosimo: Spomnite se prelube »Domovine« in poravnajte naročnino, ko imate položnice doma.

Primerani smo bili lanskim zaostankarjem časopis ustaviti, pričeli jim pa ga bomo takoj zopet pošiljati, ako plačajo zaostanek. Na odrezku položnice naj zapišejo »Lanski zaostanek«.

UPRAVA „DOMOVINE“

Vsa vprežna in tovarna živina, ki ni bila vzeta za vojno silo, spada k pomožni vojski po določilih uredbe o reviziji. Prav to velja za vozove in kolesa. Pri odvzemanju živine in kmetijskih vozil je treba paziti, da kmetijstvo pri tem ne bo trpelo škode. Pomožni vojski pripadajo tudi vsa motorna vozila, ki niso vzeta v vojno silo. Vse to velja za rezervne dele motornih vozil, za delavnice, garaže in bencin.

Ta uredba določa stroga kazenska določila zoper tiste, ki bi se v tej službi pregrešili. Posebno ostra so določila za sabotažo (malomarno delo), kjer je zagrožena stroga kazen dolgoletne robije vsakomur, ki bi dela pomožne vojske ne opravljal v redu. Z isto kaznijo bo kaznovan vsakdo, ki bi pripravil stavko obveznikov pomožne vojske ali jih hujskal na malomarno delo.

Jugoslavija je lahko ponosna na zavednost svojih državljanov

Minister za vojsko in mornarico armadni general Milan Nedić je dal tole izjavo:

»Pogosto dobivam vloge in pritožbe, da so posamezni obvezniki po dvakrat ali večkrat poklicani na vojaške vaje, medtem ko drugi niso bili klicani niti enkrat. Iz teh dejstev se pojavljajo sklepi, ki izvirajo samo iz nepoznavanja dejanskega stanja, ter so potemtakem neupravičeni. V današnjih resnih časih se vrši vpoklic obveznikov na vojaške vaje zaradi številnih zahtev in potreb vojaške službe. Ti vpoklici so v glavnem odvisni od današnjega mednarodnega položaja in v skladu s potrebami posameznih enot, kakor to razmere zahtevajo. Pri tem se v korist opravljanja te tako važne službe kličejo samo tisti obvezniki, ki so potrebni za ta položaj ne glede na to, ali so pri tem poklicani dvakrat ali trikrat, ali celo večkrat.

Obveznikom je znano, da imamo zdaj mnogo novega orožja, zavoljo česar je potrebno, da se z njim temeljito seznanijo in ob njem izurijo. Kaj naj bi koristilo novo orožje, če bi z njim ne znali ravnati? Potem bi zaman razmetavali tako veliko narodno premoženje. Varnost naše države ni odvisna samo od njene zadostne sodobne oborožitve, temveč tudi od izurjenosti in spretnosti tistih, ki jim je bilo to orožje izročeno v upravo.

Zaradi tega, zlasti pa zaradi zmerom kočljivih razmer v svetu kakor tudi zaradi raznovrstnih potreb po četnih enotah in ustanovah je moralo tu pa tam priti do tega, da so bili posamezniki poklicani tudi po večkrat na vaje. Takim primerom se navzlic najboljši volji ni dalo izogniti. So primeri, da posamezni obvezniki niti enkrat niso bili poklicani na vaje.

To je posledica samo in izključno tega, da enote, katerim pripadajo, niso imele službenih potreb za vpoklic večjega števila obveznikov na vaje ter tako ti obvezniki še niso prišli na vrsto. Prav tako pa precejšno število poveljstev in enot sploh še ni izvedlo vpoklice svojega moštva na vaje. Vsi tisti, ki pripadajo tem komandam, torej niso imeli prilike biti vpoklicani.

Pripominjam, da bomo v bodoče strogo upoštevali, da bodo vsi državljani in obvezniki vojaške sile v enaki meri in pravično obremenjeni v službi, ki jo terja domovina. Nobene izjeme tu ne more biti, je ne bo in je ne sme biti. Pri vpoklicu obveznikov na vaje upoštevajo vojaški starešine le potrebo varnosti in pripravljenosti naše države in našega naroda. Zapomnijo naj si vsi, da v jugoslovenski vojski ni in ne more biti starešine, ki bi ga pri teh vpoklicih vodili kakršnikoli drugi nagibi, čustva ali pa koristi.

Časi, v katerih živimo, so resni. Neizogibne so zahteve varnosti države, kar je daleč nad zahtevami in potrebami posameznikov. Prepričan sem, da ni potrebno o tem prepričevati državljane Jugoslavije. Prav tako sem prepričan, da ni potrebno poudarjati, kaj je naša dolžnost v teh dneh, ker je tu sijajna in slavna tradicija, kako znajo sinovi te države služiti domovini. Naposled je potrebno poudariti, da so tudi pri teh posameznih vpoklicih na vaje obvezniki jugoslovenske vojske pokazali na najlepši in najprepričevalnejši način, da stare slave in tradicije še niso pozabljene. Jugoslavija je lahko ponosna na visoko zavednost svojih državljanov.

Do zadnje kaplje krvi, če bo treba! Na zborovanju v Topolju je minister dr. Torbar izjavil med drugim: »Namen narodnega sporazuma je zavarovanje naše države na zunaj in na znotraj, da bo lahko vsakdo užival svojo popolno osebno svobodo. V zdajšnjem krvavem evropskem plesu so padle v nesrečo že mnoge države. Ako želimo ohraniti svojo državo, moramo biti pametni in organizirani ter obdržati nevtralnost stališče. Hrvatski narod se bo skupno s srbskim in slovenskim narodom znal boriti do zadnje kaplje krvi, da varuje svojo državo, če bo borba potrebna. Ta visoka skupna zavest našega naroda in vera v pravico bosta privedli našo državo iz svetovnega klanja takšno, kakršno mi vsi želimo.«

Pridobivajte nove naročnike

Politični pregled

Ministrski svet je predpisal

uredbo o državnem obrambnem gospodarstvu,

ki se ustanovi pri predsedstvu vlade. Odbor bo izdajal sklepe in navodila, po katerih bodo ministrstva in hrvatska banska oblast glede na civilne in vojaške potrebe državne obrambe izdajali ukrepe, ki se tičejo pridelovanja, prometa, potrošnje, zunanje trgovine, cen, razdelitve dobrin in podobnega. Člane odbora imenujeta predsednik in podpredsednik vlade iz vrst gospodarskih strokovnjakov. Odboru predseduje predsednik ali podpredsednik vlade.

V zvezi s prihodom grškega trgovinskega odposlanstva v Sofijo je sofijski »Mir« zapisal te dni med drugim: »V Sofijo prihaja veliko gospodarsko odposlanstvo iz Grčije, v katerem so odlični gospodarski borci in štirje bivši ministri. V Svilengradu pa se je na Djurdjev dan vršila veličastna manifestacija bolgarsko-turškega prijateljstva. Višji oficirji so s svojimi družinami prisostvovali vojaški paradi. Prav tako smo v dobrih odnosih z ostalima dvema našima sosedomi. Zato vprašujemo, kakšno korist morajo imeti listi obeh vojnih taborov na zapadu, ko slikajo zapletke med balkanskimi narodi. Ne želimo odgovarjati na to vprašanje, rečemo pa,

da niso bile balkanske države nikdar tako miroljubne in tako strpne med seboj kakor zdaj.

Ako je torej somo od njih odsivno, one ne bodo ustvarile nikakih zapletkov.« Podobno so ob prihodu grškega gospodarskega odposlanstva v Sofijo pisali tudi drugi sofijski listi.

»Dagens Nicheter« poroča, da je imel predsednik Sovjetske zveze Kalinin o priliki nedavnega obiska v Viborgu govor, v katerem je naglasil,

da mora biti Sovjetske Rusije pripravljena na vsako morebitnost.

V zvezi s tem piše glasilo sovjetske vojske »Rdeča zvezda«, da kapitalistične države v zdajšnji vojni trošijo svoje moči, sovjetska Rusija pa zbira svoje sile, ker se zaveda, da morda kmalu napoči čas, ko bo tudi Rusija morala nastopiti v obrambo svojih koristi. V Moskvi se dobro zavedajo, piše list, kaj bi pomenila popolna nadvlada te ali one velesile v Evropi. Zaradi tega mora Sovjetska Rusija pravočasno spremeniti svojo dozdajšnje zunanjo politiko in stremeti za tem, da odvrne tako nevarnost od Sovjetske Rusije.

Angleški dnevnik »Times« razpravlja o sklenitvi jugoslovensko-ruske trgovinske pogodbe in pravi, da je prekrizala neke račune. List pravi.

da sovjetska Rusija lahko dobavlja Jugoslaviji ne samo potrebne sirovine, temveč tudi orožje.

Značilno je, izvaja »Times«, da je ruska politika postala v zadnjem času zelo samostojna in da so v ruskem tisku izginili tudi vsi napadi na Turčijo.

Zadna nemška poročila z zapadnih bojišč javljajo, da so

nemške čete po stalnem napredovanju iz Belgije v Francijo zavzele Arras in Amiens ter dosegle Abeville ob ustju reke Somme.

Po angleških vesteh so bile nemške izgube večje od zavezniških. Nemci pa navajajo, da so razbili deveto francosko armado in ujeli generalni štab z armadnim poveljnikom generalom Giraudom vred. To vest Francozi zanikujejo. Nemci so s svojimi motoriziranimi četami izredno hitro napredovali. Jasnno je, da bi Nemci radi obšli Maginotovo črto, preko katere se ne da priti, medtem ko so utrbe na ozemlju ob Belgiji preslabe, da bi vzdržale silne navale Nemcev. — V Belgiji se zavezniški na področju vzhodno od

Vsi občudujejo lepe zobe

če so pravilno negovani. Najsigurnejša pot do zdravih, biserno belih zob je nega z zobno kremo ODOL. Uporabljajte za čiščenje zob vsak dan zobno kremo ODOL.

ODOL

Genta še ustavljajo. — Trdnjavo Namur so Nemci zavzeli.

Iz Washingtona javljajo,

da se Zedinjene države čedalje bolj pripravljajo na vojno.

Ameriški državniki naglašajo, da bi bile z zmago Nemčije prizadete tudi ameriške koristi. Tako je imel ameriški poslanec Mey, predsednik odbora za vojne zadeve, po radiu govor, v katerem je dejal, da bo morala Amerika poslati svoje vojaštvo v Evropo in še bolj oskrbovati zavezniške z orožjem.

Iz Rima prihajajo glasovi, ki pravijo,

da se bliža čas, ko se bo morala tudi Italija odločiti.

List »Telegrafo« izvaja, da Italija ni zadovoljna s tem, da postane pomorska sila, marveč hoče doseči neko povečanje svojega ozemlja. Italijansko časopisje z zadovoljstvom ugotavlja nemške uspehe.

Gospodarstvo

Tedenski tržni pregled

GOVED. Na mariborskem sejmu so se trgovali 14. t. m. za kg žive teže: debeli voli po 7.50 do 8.75, poldebili po 6 do 7.50, plemenski po 6 do 8, biki za klanje po 5.50 do 7, klavne krave debele po 5.50 do 7.50, plemenske po 5 d 07, za klobasarje po 4 do 5.25, molzne krave po 6.50 do 7.25, breje po 4.50 do 6.50, mlada živina po 6 do 8, teleta po 6 do 7 din. Na sejmu v Kranju 14. t. m. pa so bili po kg žive teže: voli in telice I. po 9.50, II. po 8.25, III. po 7.75, krave I. po 7.50, II. po 6.50, III. po 6, teleta po 7.50 do 8.50 dinarjev.

SVINJE. Za kg žive teže so se trgovali: v Kranju špeharji po 12 do 13, pršutarji po 10.50 do 11, v Ptuj: pršutarji po 9 do 11, plemenske svinje po 8 do 9 din. Prasci od 6 do 12 tednov stari so bili v Ptuj po 100 do 180 din za rilec.

KRMA. V Kranju: lucerna 150, seno 125 do 150, slama 75. v Mariboru: seno 185, slama 75 din za 100 kg.

VOLNA. V Kranju: neoprana 24 do 28, oprana 34 do 38 din za kg.

SIROVE KOŽE. V Kranju: goveje 12 do 14, telečje 18, svinjske 8 do 9, v Ptuj: goveje 11 do 13, telečje 18 do 20, svinjske 8, v Mariboru: goveje 12, telečje 18, svinjske 9 din za kg.

KROMPIR. V Kranju 200 do 250, v Mariboru 225 din za 100 kg.

SVINJSKA MAST. V Kranju: suha slanina 22 do 24, svinjska mast 22, v Trbovljah: sveža slanina 19 do 20, prekajena slanina 22, svinjska mast 22, v Mariboru: slanina 16 do 18, svinjska mast 20 din za kg.

MED. V Kranju 22 do 24, v Ptuj 18 do 20, v Mariboru 18 din za kg.

JAJCA. V Kranju 1 din, v Mariboru 80 par, v Trbovljah 1 din, v Ptuj 75 par za kos.

VINO. Pri vinogradnikih se je dobilo v ptujskem okolišu: navadno mešano vino po 3.50 do 5, finejše sortirano po 6.50 do 7 din za liter.

Sejmi

27. maja: Nova Cerkev, Dobrovnik, Tinsko;
28. maja: Puconci;
31. maja: Boštanj, Kostanjevica, Mirna peč;
1. junija: Stara cerkev, Mokronog, Mislinje.

Vrednost denarja

Na naših borzah smo dobili 21. t. m. v devizah (prve številke pomenijo službene tečaje, druge v oklepajih pa tečaje na svobodnem trgu):

1 angleški funt za 144.40 do 147.60 (za 178.44 do 181.64) din;

100 francoskih frankov za 81.60 do 83.90 (za 100.89 do 103.19) din;

1 ameriški dolar za 44.25 do 44.85 (za 54.80 do 55.20) din.

Nemške klirinške marke so bile po 14.80 din. Vojna škoda se je trgovala v Zagrebu po 411 do 412 din.

Drobne vesti

— Letošnji pomladni ljubljanski velesejem bo prirejen kot 47. velesejmska razstava prireditelj. Trajal bo od 1. do 10. junija. V splošnem delu bodo razstavljeni izdelki najrazličnejših industrijskih in obrtnih strok. Mnogo bo razstavljenih avtomobilov in motornih koles in obširna bo pohištvena razstava. Mala obrt bo zastopana tako dobro, da bo sestavljala že sama lepo obrtno razstavo. Posebno pozornost bo zbujala razstava o zaščiti pred letalskimi napadi, kjer bo ponazorjena obramba. Posebnost bo razstava »Zobna tehnika«, ki jo priredi Društvo zobnih tehnikov ob svoji 30letnici. Zveza gospodinj bo spet priredila razstavo pod naslovom »Naša vsakdanja hrana«. Razen tega bo prirejenih še več manjših posebnih razstav. Inozemski obiskovalci dobe na podlagi velesejske legitimacije jugoslovenski vhodni vizum brezplačno pri naših konzulatih. Na naših železnicah bodo imeli obiskovalci velesejma brezplačen povratek. Na postaji morajo kupiti razen vozovnice še rumeno železniško izkaznico za 2 din. Vozne olajšave bodo veljale za dopotovanje od 27. maja do 10. junija, za povratek pa od 1. do 15. junija. Na tujih železnicah veljajo naslednji povosti: v Bolgariji, na Madžarskem in v Turčiji na azijskih progah 50 odstotkov, v Franciji, Grčiji, Češko-Moravski, Rumuniji, Švici in Turčiji na evropskih progah 25 odstotkov, v Italiji pa 30 odstotkov. Tudi letos bo imel velesejem prostrano zabavišče. Obljubil nam posebno zanimivost večerne predstave »Totega teatra«.

— Hmelju v Savinjski dolini že grozi peronospora. Iz Zalca poročajo: Zaradi čežnega in hladnega vremena je hmelj nekoliko zaostal v razvoju. Ponekod so se pojavili bolhači, ki povzročajo na mladem zelenju občutno škodo. Tudi peronospora že grozi hmelju in je potrebno, da se ta nevarna bolezen že v kalit zatre. Predvsem je treba odstraniti vse kuštrove mlade poganjke, ki so bili že v zemlji okuženi s peronosporo in se zato niso mogli pravilno razviti. Treba je že

tudi misliti na škropljenje. Najpozneje do konca maja morajo biti vsi nasadi hmelja poskropljeni s pravilno raztopino.

= **Zvišanje izvoznih cen živine.** Nedavno so bile določene zvišane cene živini za izvoz. Zdaj so v veljavi enake cene za Italijo in Nemčijo. Za vole so določene naslednje cene: 9.75 I. vrsti, 9 II. vrsti in 7.50 din III. vrsti; za krave 8, 7.50 in 5.50; za teleta 9.50, 8.50 in 6.75; za mlade bike 9.50, 7.50 in 6.75 din kg žive teže franko Reka pri izvozu v Italijo, pri izvozu v Nemčijo pa franko Maribor ali Hegyeshalom na madžarsko-nemški meji.

= **Cena pšenici se dviga.** Zaradi dolgotrajne zime in poplav je zelo trpela ozimina v Bački, tako da so morali večje površine, posejane z žitom, preorati in jih posaditi s turščico. Zaradi tega se je s pšenico posejana površina znatno zmanjšala, kar je takoj začelo vplivati na cene. Zdaj prodajajo pšenico v Subotici že po okoli 280 din za metrski stot. Zaradi tega so zaprosili mlinarji oblastva, da dovolijo povišanje cene pšenični moki druge vrste.

= **V Dalmaciji bodo letos pridelali nekoliko manj vina.** Trta v Dalmaciji sicer kaže dobro, računajo pa, da letina ne bo tako dobra kakor lani. Zdaj prodajajo v severni Dalmaciji bela in črna vina po 400 do 500 din hl, v Šibeniku črno po 340 do 360, opolo po 380 do 400 in bela po 420 do 440 din hl. Prejšnji mesec so izvozili v tujino 10.209 hl vina.

Novice

* **Neutrlnost jugoslovenskega časopisja.** »Hrvatski dnevnik« objavlja v nedeljski številki uvodnik o naši zunanji politiki, ki temelji na načelu najstrožje neutrlnosti. Glasilo dr. Mačka pravi med drugim: »Jugoslavija se trudi, da bi z vsemi državami vzdrževala kar najboljše odnose. V tem pogledu ni v Evropi države, ki bi jo nadkriljevala. Prav tako se je držal vse doslej ves naš tisk, hrvatski, srbski in slovenski nepristransko. Zadovoljil se je s tem, da je priobčeval poročila in stališča obeh se vojskujočih taborov brez kakršnihkoli razlag. Ta poročila pa so čisto tako obširna, da jih ne morejo v celoti objavljati niti naši največji listi, kaj šele manjši. Zaradi tega izbira vsa-

ko uredništvo iz grmade svojega gradiva samo najvažnejše vesti. V zadnjem času prevladujejo v naslovih naših listov pretežno vesti iz nemških virov. To pa zaradi tega, ker so nemške čete dosegle uspehe. Novinarji ne odločujejo o poteku borb in uspehih na bojiščih. Njihova dolžnost je samo, da beležijo njihov potek in izid. Ministrska uredba o postopku proti časopisju, ki bi pisalo pristransko v korist enega ali drugega tabora, ima bolj političnoizjavni kakor pa stvarni pomen. Nam ni znan noben primer, da bi se bil v tem pogledu pri nas kak list že pregrešil. Uredba je bila uzakonjena v prvi vrsti zato, da se zadovolji občutljivost prizadetih držav in da se s tem ponovno pokaže odločna volja odločujočih činiteljev naše zunanje politike, da se Jugoslavija niti s tiskom ne vmešava v spore in boje velikih.

* **Zborovanja so prepovedana.** Notranji minister Mihaldžić je izdal naslednjo uredbu, po kateri so začasno prepovedana vsa zborovanja, shodi in sprevodi, ki nimajo verskega značaja. Ta prepoved se ne nanaša na gledališke in kinematografske predstave, koncerte, plesne in slične zabavne prireditve. Oni, ki bi sodelovali pri prepovedanih prireditvah, se kaznujejo z denarno globo od 10 do 1500 din, v primeru neizterljivosti pa z zaporno kaznijo od 1 do 30 dni.

* **Zlohotne obtožbe.** Ker Jugoslavija nikomur noče vzeti ničesar, niti noče z orožjem v roki nobenemu vsiliti kake miselnosti, piše »Sokolski Glasnik«, ali ni potem dokaz največje zlohotnosti, ako skuša kdorkoli obtožiti Jugoslavijo, češ da želi vojno in da celo hujska na vojno? Ali ni še večja brezvestnost, ako prihajajo te obtožbe s strani domačih sinov pod geslom: Proč z vojno! To se čuje, kakor bi v Jugoslaviji na vseh koncih hujskali na vojno. List poudarja, da mi ne želimo vojne, da pa se je tudi ne bojimo, kar mora vedeti vsakdo.

* **Konfinacija (prisilno bivanje) in prisilno delo za navijalce cen.** Na nedavni seji vlade je bila sprejeta uredba o pošiljanju brezvestnih špekulantov na prisilno bivanje in prisilno delo. Po tej uredbi bodo lahko splošna upravna oblastva pošiljala v konfinacijo vse take osebe, ki brezvestno navijajo cene življenjskim potrebščinam čez cene, ki so določene po uredbi o nadzorovanju cen, kakor tudi osebe, ki si grmadijo potrebščine in s tem povišujejo cene vsem tem predmetom. Če bodo oblastva koga iz-

med teh oseb ponovno zalotila pri tem nedovoljenem delu, ga bodo poslala tudi na prisilno delo.

* **Uredba o državnem odboru za obrambo** je bila izdana te dni. Ta odbor se je ustanovil pri predsedništvu vlade pod predsedništvom predsednika ministrskega sveta ali pa podpredsednika ministrskega sveta. Uredba bo imela za smoter smiselno ureditev celotnega gospodarstva, da bo ustrezno vsem potrebam državne obrambe.

* **Zavarovanje neutrlnosti v tisku.** Sprejeta je bila uredba, ki gre za tem, da se zavaruje neutrlnost v tisku. Po tej uredbi ni dovoljen nikakšen tisk, v katerem bi se poudarjalo stališče v korist te ali one tuje države. Prav tako je prepovedano žaljenje tujih držav.

* **Novo postajališče Prečna.** Na železniški progi Novo mesto—Straža je železniška uprava zgradila pri vasi Zalogu novo postajališče, ki se imenuje »Prečna«. Preteklo nedeljo je bilo to postajališče blagoslovljeno in odprto.

* **Dvojni samomor.** V gozdu pri Čirčičah so našli dve trupli, v katerih so spoznali 31-letno tvorniško delavko Kunstlevo Silvo iz Čirčič in 25letnega čevlarskega pomočnika Cvenklja Antona iz Mošenj pri Brezjah. Cvenkelj je bil na dopustu. Kakor kaže, je Cvenkelj ustrelil z revolverjem zaročenko, nato pa si še sam pognal kroglo v glavo.

* **Preskrbite se s premogom ob pravem času!** Zadnje čase nas opozarjajo, da je potrebno založiti se s premogom ob pravem času, ker je poraba premoga po vsem svetu zelo narasla in je nevarnost, da se industrijska podjetja, obrt in zasebniki pozimi ne bodo mogli založiti z njim, ker bo razprodan. Priporočamo tudi čim večjo rabo domačega lignita in varčevanje z rjavim premogom, ki lahko služi za druge namene, kjer se lignit ne da uporabljati.

* **Kdor nosi sokolski znak.** Kakor v vseh mestih Jugoslavije, tako so se zbrali Sokoli na »dan pripravljenosti« v nedeljo 12. t. m. tudi v Sarajevu. Glavni govornik je bil divizijski general Ljubomir Novaković, ki je dejal med drugim: »Živimo v časih, ko mora biti ponosen in pripravljen na vse, kdor nosi sokolski znak in krog. Sokoli so bili vedno nositelji jugoslovenske misli. Danes smo se zbrali po vsej državi Sokoli, da znova razdimo svojo zvestobo osnovni misli naše države in da stavimo vse svoje duševne in te-

Paul Keller

28

DOM

Roman z gora

Poslovenil B. R.

Petrulja je stopila v sobo.

»Petrulja, ali je on prišel?« je s težavo vprašal bolnik.

»Da! Videla sem ga. Prav hitro je šel v hišo. Toda bil je on.«

Lota je vzdrlhela.

»Petrulja, ven pojdi!«

Toda ko je bil Berce sam s svojo hčerjo, je dejal:

»Piši mu, Lota — pismo mu pošlji, — naj pride k meni, naj pride!«

»Ne morem mu pisati, oče, ne, ne morem! Pomiri se vendar!«

»Lota, saj ne veš, kako je to, ne morem umreti, ne morem!«

Bledo dekle je negibno stalo ob postelji. Samo ustnice so ji trzale. Solzá ni več imela

»Kaj hočeš od njega, oče?«

»Povedati mu hočem, vse povedati!«

»Oče!«

»Vse povedati, — drugače ne bom mogel umreti.«

»Sam se hočeš izdati, oče?«

»Bolečine, Lota, oooh, in stari Bukovnik, — moj prijatelj, — spet prihaja k meni, — in zdaj bom moral iti tja dol, tja dol pod zemljo, k njemu.«

Strašna noč je prišla. Noč trpljenja, trpeče vesti in strahu. Toda vendar je še živelo v tem od bolečin ubitem, smrti posvečenem

telesu upanje, da bo lažje in bolje, če bo zvalil breme s svojega srca.

Proti jutru je Lota pisala Henrikku:

»Moj na smrt bolni oče vas prosi, da bi ga pred odhodom za nekaj minut obiskali.

Lota Bercetova.«

Berce jo je prijel za roko.

»Ali boš poleg, Lota, otrok moj, edina moja, — ali boš poleg, ko mu bom — vse povedal? Drugače ne bom mogel spraviti tega iz sebe. Obupal bom!«

»Da, poleg bom!«

To je rekla tiho, a odločno.

Proti jutru je šla Petrulja s pismom v Bukovnikovo hišo. Kmalu se je vrnila z odgovorom:

»Takoj po poroki svoje sestre odpotujem in ne morem obiskati vašega očeta. Želim, da bi kmalu ozdravel!«

Henrik Bukovnik.«

Prebrala je odgovor očetu. Ta se je s široko razprtimi očmi zastrmel vanjo. Potem je zajecjal:

»Ne bo ga?«

Molčala je. Čez nekaj časa se je hripavo zasmejala:

»ra pojdem — tako — tja — pod zemljo.«

Lota je stala ob oknu in odgrnila zastore. Zdaj sta se pripeljala mimo dva voza.

Henrik je prišel najprej iz hiše in pogledal proti oknu, kjer je stala Lota. Prestrašil se je in snel klobuk. Tudi Matija, ki je bil poleg, je storil isto. Lota se ni zganila. Potem sta prišla ženin in nevesta. Nato sta se vozova odpeljala proti cerkvi.

Tudi stari Berce je slišal ropot na cesti.

»Zdaj so šli,« je dejal z zmedenim nasmeškom.

Lota se še zmerom ni zganila.

Minila je ura. Tedaj je Lota poklicala Petruljo v sobo in šla sama ven.

Čez cesto je zbežala na Bukovnikov dom.

»Tu bom počakala gospoda Bukovnika, ker moram z njim govoriti. Povejte mu to, ko pride,« je velela deklji in sedla v naslanjač ob oknu Henrikove sobe.

Ozrla se je. Ko je bila še majhna deklica, je bila pogosto tu, odtlej pa nikoli več. Slika starega Bukovnika je gledala s stene. Mirno se je zazrla vanjo. Saj je morala vse tako drago plačati!

Zdaj sta pridrdrala voza na dvorišče. V veži je služinčad pozdravila mlada zakonca, potem je čula korake, ki so šli po stopnicah navzgor.

»Kaj? Kaj? Kje?«

To je bil on. Kmalu nato je stopil v sobo v praznični obleki, s črnim klobukom v roki. Nekaj trenutkov je brez besede strmel v Loto, — potem pa je ona naglo stopila k njemu in hlastno rekla:

Oprostite mi, toda moram vas še enkrat sama prositi, da obiščete mojega očeta. Umira in za vsako ceno hoče govoriti z vami.«

Strmel je vanjo, strah se ga je polotil, niti besede ni rekel. Tedaj je zardela in spet začela:

»Samo za nekaj minut, — oče umira.«

»Prišel bom!«

»Hvala!«

In hitro je odšla. Še zmerom je stal negibno na svojem prostoru, ko je bila že čez cesto.

Z Matijo je na skrivaj izpregovoril nekaj

lesne sile narodu in državi na razpolago. Sokoli so objavili stanje pripravljenosti in priprave za obrambo, ko so pričeli grmeti topovi po svetu okoli nas. Jugoslovanski narod, ki ima v svoji sredini našo junaško vojsko in divno sokolsko organizacijo, lahko mirnega čela gleda v bodočnost, pa naj pride, kar hoče. Naša zemlja ne bo postala nikomur suženj, pač pa vsakemu napadalcu grob. Jugoslovenci ne mislimo nikogar napasti, toda gorje tistemu, ki bi napadel nas. Mi imamo mnogo slabih lastnosti in pogrešk, toda vse to odtehta dejstvo, da znamo umirati tako častno, kakor so umirali naši očete, ko so s svojo krvjo zalivali osnove Jugoslavije. Kakor poročajo iz pisarne Sokola kraljevine Jugoslavije, se je udeležilo nedeljskega sokolskega pregleda v 25 župah nad 100.000 sokolskih pripadnikov.

*** Slaba sadna letina se obeta Dolenjcem.** Iz Novega mesta pišejo: Preteklo leto je sadno drevje izredno obrodilo. Tudi letos je začelo drevje lepo cvesti in obetala se je spet precej dobra letina. Toda upanje v dobro letino se je kmalu pokvarilo. Nastalo je deževje in mnogo sadnega drevja se ni moglo oploditi. Tudi ostra zima je sadnemu drevju več škodila kakor je bilo videti. Zimska škoda se začinja šele zdaj spoznavati, ko je pričelo drevje zeleneti. Nekatero drevje je ostalo kar golo. Zima v l. 1929. je bila ostra in daljša kakor minila, vendar ni bila tako strupena in tudi ni tako škodovala kakor ta.

*** Dviganje torpednega rušilca »Ljubljane« odloženo za mesec dni.** Pri dviganju rušilca »Ljubljane« so imeli hudo smolo. Ko so te dni dvigali potopljeno ladjo, so se pretrgale žične vrvi, zaradi česar se je ladja spet nagnila. Reševalna dela so odložili za okoli mesec dni, dokler ne bodo ladje spet izravnali. Dokler ni ladja izravnana v vodoravni legi, ne morejo nadaljevati dviganja.

*** 40.000 kv. metrov meri razstavišče ljubljanskega velesejma.** V razstavnih zgradbah pa je 8.000 kv. metrov prostora. Vse to bo napolnjeno z najrazličnejšimi izdelki ob letni razstavi ljubljanskega velesejma, ki bo od 1. do 10. junija. Vsaka industrijska panoga bo sama za sebe urejena tako, da bo nudila, tudi sicer nevesčemu, takoj jasen pregled izdelkov dotične stroke. Tako je vsakemu omogočeno, da hitro najde tisto, kar si želi nabaviti in da med seboj primerja izdelke konkurenčnih tvrdk. Deset in desettisoč ve-

do, da se na ljubljanskem velesejmu kupi dobro, zato prihajajo vsako leto, da tu izbirajo, kupujejo in naročajo. Naj tudi vas ne manjka med razstavljalci. Izkoristite polovično vozino na železnici za potovanje v Ljubljano od 27. maja do 10. junija, pa imate potem brezplačen povratek od 1. do 15. junija. Na odhodni postaji kupite celo vozno karto, poleg tega pa še rumeno železniško izkaznico za din 2, ki jo daste na velesejmski blagajni potrditi.

*** Žetev pšenice bo letos pozna.** Kmetijsko ministrstvo je zbralo podatke o stanju posejanih površin pšenice. V splošnem so z ozirom zadovoljni, pričakovati pa je treba, da se bo žetev začela nekoliko pozneje kakor druga leta, in sicer približno za 10 dni pozneje. To bo gotovo nekoliko vplivalo na cene pšenice.

*** Pretrgana žična železnica.** Tvorica papirja in lepenke na Sladkem vrhu ob Muri je imela napeljavno od tvornice preko Sladkega vrha, Selnice ob Muri na St. Ilj k železniški postaji veliko električno žično dovlačevalno železnico. Dovlačevalnica je celih 10 let dobro funkcionirala, te dni pa se je debela žična vrv pretrgala in so vagoni padli v globino z blagom vred. Ker tvornica nima ceste do St. Ilja, preko nemškega ozemlja na oni strani Mure pa je zdaj prevoz prepovedan, se je znašla naenkrat v neprijetnem položaju in je nastal v obratu zastoj. Tovore so nekaj dni prevažali s tovornimi avtomobili po banovinski cesti St. Ilj—Velka, jih tam na križišču odlagali ter jih z veliko težavo spravljali po blatnem kolovozu navzdol do Mure, od tam pa s čolni po tvorniskem kanalu do tvornice. Zdaj so žični vod začasno za prvo silo popravili. Tvorica si prizadeva, da bi se od banovinske ceste zgradila cestna zveza do tvornice, ker se sicer lahko pripeti, da bo podjetje nekega dne moralo ustaviti obrat.

*** Vlak je pregal avtomobil.** Te dni se je pripetila na železniški progi Grobelno—Krapina strašna železniška nesreča. 32letni inženjer Zlatko Najžer iz Maribora se je peljal z avtomobilom iz Zagreba proti Mariboru. Na nekem ovinku se je avtomobil peljal preko železniške proge. V tem trenutku pa je pridrvel vlak in z vso silo treščil v zadnji del avtomobila. Avtomobil se je čisto razbil. Izpod njegovih ruševin so potem potegnili inž. Zlatko Najžerja že mrtvega. Po čudnem naključju pa je ostal šofer za vola-

nom nepoškodovan. Pokojnega inž. Zlatka Najžerja niso poznali samo v Mariboru, temveč tudi v Ljubljani in drugod po Sloveniji. Bil je izvrsten sportnik. Bil je tudi glasbeno izredno nadarjen in je sodeloval pri raznih orkestrih. Pokojniku blag spomin!

*** Huda nesreča v Damljah.** Na binkoštni ponedeljek zjutraj se je odpravil 36-letni ugledni posestnik Franc Mastnak k maši. Ko je bil oddaljen okrog 500 m od doma, je opazil na svoji njivi skobca. Vrnil se je domov, vzel samokres in stopil proti njivi, da bi skobca ustrelil. Ravnal pa je tako neprevidno, da se je samokres nenadno sprožil. Krogla je zadela Mastnaka v desno senco. Mastnak je takoj izgubil vid, a je imel kljub hudi poškodbi še toliko moči, da se je vrnil domov. Povedal je, da se je ponesrečil. Pripeljali so ga v celjsko bolnišnico, kjer se zdravniki trudijo, da bi mu rešili življenje.

*** V Metavi je gorelo.** Na domačiji posestnika Marka Klemenčiča v Metavi pri Sv. Petru niže Maribora je nastal ogenj. Poleg zgradb so zgoreli tudi gospodarski stroji. Živino so delno rešili. Domneva, da je nastal ogenj zaradi cigaretnega ogorka, katerega je najbrže odvrget berač, ki je prenočeval na skednju.

*** Samomor v železniškem vozu.** V petek se je pripeljala na Jesenice 56-letna Rozina Bundusova, jugoslovenska državljanka nemške narodnosti, doma iz Pašičeva pri Novem Sadu. Nameravala je obiskati svojega sina v Nemčiji. S popoldanskim brzim vlakom se je odpeljala z Jesenic v Nemčijo, pa so jo oblastva v Podrožci zavrnila, ker ni imela nemškega vizuma. Železniška uprava je dovolila, da sme med drugimi potniki, ki so nameravali iti v Nemčijo na sezonsko delo, pa so bili tudi zavrnjeni, prenočiti v vozu. Ponoči pa se je najbrž iz obupa, ker ni mogla k sinu, obesila. Zjutraj, ko so se potniki prebudili, so jo našli že mrtvo. Oblastva so brzojavno obvestila o žaloigri njenega sina, ki je mesar v Pašičevem. Doslej so nemška oblastva pustila, da so lahko potovali v Nemčijo brez nemškega vizuma naši državljani nemške narodnosti, zdaj pa tega ne dopuščajo več.

*** Pogrešajo ga.** Domanjko Jakob, 40-letni posestnikov sin na Jamni pri Sv. Juriju ob Ščavnici, se je 7. t. m. napotil v družbi s svojim bratrancom Lančičem Martinom iz Zihlave v gorice na Stari gori, kjer sta popiva-

besed potem je odšel v Bercetovo hišo.

Dobil je Berceta in Lota sama. Bolnik je zaprl oči, ko je vstopil, nekoliko je odprl usta in težko uvelo telo se je na stolu dvignilo. Lota je slonela vsa blede in negibna ob omari.

Henrik je stopil k bolniku in mu pomolil roko.

»Dober dan, gospod Berce! Kako vam gre?«

Razburjeni mož ga je plašno pogledal.

»Hvala, — čisto dobro mi gre.«

Gost je sedel na stol poleg bolnika in se pogovarjal z njim o bolezni. Berce je odgovarjal in začel sam pripovedovati. Tekla je minuta za minuto. Niti besedice o priznanju. Tedaj je Henrik pogledal na veliko stensko uro in vstal.

»Moj čas je kratko odmerjen. Gospod Berce, želim vam —«

»Iti hočete?«

Bolnikovo vprašanje je bilo polno strahu. »Moram iti. Drugače bi rad še ostal nekaj časa pri vas.«

»Moram vam, — moram vam — nekaj povedati.«

Bolečine so se ga polotile in Lota mu je morala pomagati. Z bledim obrazom je Henrik opazoval prizor.

»Lota, — Lota, — povej mu, — jaz, ooooh.«

»Kaj pa je — kaj pa je — za božjo voljo?«

Lota se je obrnila k Henrik. Z medlim glasom mu je rekla:

»Moj oče vam mora nekaj priznati. Že prej je vedel, da je moj brat zažgal skedenj, tudi pred sodno razpravo je že vedel, po krivem je prisegel, hotel je dobiti vaš dom — Zdaj veste!«

Opirala se je ob mizo, — bolnik je strmel v Henrika, ki je stal pred njim kakor kip.

»Bukovnika sem hotel pripraviti ob denar, z delnicami — in tudi pozneje, — in po krivem sem prisegel.«

Henrik je počasi sedel nazaj na stol.

»Zdaj, zdaj pojdite k orožnikom, — saj bo z menoj konec! Konec! Preden — preden me bodo spravili v zapor, bom — mrtev!«

»Berce!«

Nastal je mučen molk.

Drug v drugega so strmeli vsi trije.

»In to mi poveste v obraz!«

»Smrt, — saj ne veste, če mora človek umreti, — je potem iznenada vse čisto drugače, — drugače kakor prej.«

»Vi ste torej pogladi mojega očeta v smrt? Vi?«

»Ne, — tega nisem maral, da bi se ustrelil, ne, tega ne, — samo — samo kmetijo sem hotel imeti.«

Bukovnikov Henrik je vstal. Na jezik mu je prišla kletev, kletev, ki naj bi jo moža spremljala v grob in v večnost.

Tedaj je Lota pokleknila pred njim in mu z drhtečimi ustnicami poljubila roko.

»In ti, Lota? Ali si tudi ti vedela?«

V njegovih besedah se je brala groza.

»Izvedela sem tisto noč, ko sem odšla od doma.«

Zastrmel se je vanjo. Šele zdaj jo je čisto razumel.

»Zaradi tega? Zaradi tega si šla od doma? Ne zaradi brata? Zaradi očeta?«

»Da!«

Počasi je prikimal.

»Da, zdaj razumem! Morala si iti. Zdaj mi je vse jasno!«

Kakor bi bil hotel sam pred seboj polagati račun, je govoril predse:

»Mojega očeta v ječo, v smrt, nas vse v bedo, v stisko, sovraštvo, oh, — umrite, umrite, kakor hočete, vi, podla duša!«

Lota je planila kvišku.

»Zdaj ne bova več prosila, oče. Nič več. Zdaj sva vse priznala. Pojdite, gospod Bukovnik!«

Čudno jo je pogledal.

»Da, pojdite!«

»Ne pojdite, — ostanite, — ostanite tu, oh, bolečine, — smrt — Bukovnik! Henrik, nikari ne pojdite. Strah me je.«

Bolnik se je dvignil s stola, hotel je stopiti k Henrik, pa je omahnil na tla.

Umirajoč človek!

Tedaj se je obeh polotila groza, ki je močnejša kot vse drugo in ju združila. Skupaj sta bolnika prišla in ga položila na posteljo. V obraz je bil ves posinela. Roke so mu tipale po zraku. In Henrika, ki je videl spaten obraz, se je polotil brezmejen strah, strahotna groza. Zgodilo se mu je kakor toliko drugim nesrečnim ljudem. Če zdrobi skorjo okoli poledenega srca, udari na dan spet sveti vir sočutja.

»Gospod Berce, zavedite se, — Berce! Ne, ne smete tako umreti!«

»Oče! Moj bog, ali me slišiš?«

Ni več slišal. Brez zavesti je ležal med blazinami. Prišla je Petrulja. Vsi trije so se trudili okoli bolnika. Nihče ni mogel govoriti, samo Henrik je zamrmral nekaj nerazumljivih besed. Potem, čez četrte ure, se je Berce spet zavedel. Pogledal je Henrika in v grozi zaječal.

Konec prihodnjič.

Ja do pozne ure, nato pa krenila oba vinjena proti domu. Na banovinski cesti sta se poglavila in šla vsak v svojo smer. Medtem ko je Lančič prispel domov, je Domanjko neznan kam izginil. Ker je bilo takrat deževno vreme in je potok Ščavnica precej narasel, domnevajo, da je zabredel v potok in utonil. Ako je komu o pogrešanem kaj znano, naj javi orožniški postaji pri Sv. Juriju ob Ščavnici.

*** Smrtna nesreča rudarja pri razstreljevanju.** V nedeljo dopoldne je 35letni rudar Anton Urbajs hotel razstreliti v rovu gručo premoga. Vse je bilo pripravljeno za strel. Ko je strelni mojster prišel, da bi premog razstrelil, sta z Urbajsom skupaj navezala žico na električni strelni stroj. Nato pa je strelni mojster udaril na stroj, ker ni vedel, da je med tem časom šel Urbajs na nevarni kraj. Počil je strel in nesrečni Urbajs se je mrtev zgrudil na tla.

*** Smrten padec z motornega kolesa.** Na Vrhniki je bila v nedeljo popoldne tombola, h kateri se je odpeljal tudi 32letni mehanik državne železnice Ivan Zdešar z motornim kolesom. Ko je privozil na trg, kjer se je zbirala velika množica ljudi, mu je stopil s hodnika nasproti neki berač, kateremu se je skušal umakniti, pri tem pa je padel. Priletel je z glavo ob cementni rob in obležal nezavesten. Ponesrečenca so odpeljali v ljubljansko bolnišnico, kjer je umrl za poškodbami.

*** Smrt zaradi opeklin.** Eno leto stari pismonošev sinček Janez Tič iz Vač nad Litijo je dopoldne zlezal na peč spat. Medtem pa je mati zakurila v peči za kosilo. Peč se je silno razgrela in se je otrok zbudil ves opečen po životu. Malega Janezka so prepeljali v bolnico, kjer je kmalu umrl.

*** Smrtna žrtev neznanega avtomobilista.** Blizu križišča državne in banovinske ceste pri Jeprci so našli te dni nezvestnega človeka, povoženega od neznanega avtomobilista. Ranjenca so prepeljali v ljubljansko bolnišnico, kjer so se zdravniki z vso pozornostjo zavzeli zanj. Toda trud je ostal zaman in po kratkem trpljenju je neznanec umrl. V mrtvecu so šele pozneje spoznali 32letnega krojača Franceta Pavca iz Gorič pri Golniku. Na željo rodbine je bilo truplo prepeljano domov.

*** Šmarnica kriva krvave bitke.** V Kapli vasi blizu Tržiča pri Mokronogu je posestnik in vinogradnik Tratar odprl vinotoč pod vejo, kjer toči svoj lastni izdelek po 7 din liter. Na binkoštni ponedeljek se je zbralo v pivnici več pivcev, ki so si v večji meri privoščili vinske kapljice, v kateri je tudi precej šmarnice. Močno vino je pričelo kmalu učinkovati. Prišlo je do prepiranja, iz katerega se je razvila pravcata bitka. Tudi streljali so, a strelji k sreči niso imeli hujših posledic. Med pretepom so bojeviteži razbili vse šipe in posodo ter polomili mnogo pohištva. Gospodar ima občutno škodo. Šmarnica je nevarna pijača, ki bi ji bilo treba napraviti smrtno obsodbo.

*** Velik vlom v Križah.** V nedavni noči je bil izvršen v delavnico čevljarkega mojstra Gradišarja Andreja v Križah drzen vlom. Vlomilci so odnesli okoli 50 parov novih moških in ženskih čevljev in za okoli 10 tisoč usnja. Zaradi hudega naliva ni nihče ničesar slišal, čeprav se delavnica skoro drži hiše. Orožniki z vso vnamo vrše preiskavo. Lastnik prosi vsakogar, ki bi mu kdo prinesel kake čevlje ali usnje naprodaj, da ga takoj prijavi orožnikom. Gradišar je obljubil tistemu, ki bi prišel vlomilcem na sled, lepo nagrado.

*** Smrtna žrtev fantovskega prepira.** V Javorju, gorskem naselju v Poljanski dolini, je udaril šofer Janez Eržen v fantovskem prepiru posestnikovega sina Janez Tavčarja z rovnico po glavi. Tavčarja so z rešilnim avtom prepeljali v ljubljansko bolnišnico. Tavčar je bil operiran ali so zdravniki nasvetovali, naj ga odpeljejo nazaj domov, ker ni upanja, da bo ostal živ. Nesrečnik je izdihnil kmalu zatem, ko so ga pripeljali domov. Orožniki so napadalca Eržena aretirali.

*** Tasta se je hotel znebiti.** V mariborske sodne zapore so privedli 40-letnega posest-

nika Janeza Zorka od Sv. Trojice v Slovenskih goricah. Nagovarjal je namreč nekega moškega, da bi ustrelil njegovega tasta Matijo Šauperla iz Cigone.

*** Nevaren vlomilec prijet.** Orožniki pri Sv. Lenartu v Slovenskih goricah so prijeli 33letnega Antona Skrleca iz Negove, ki je osumljen, da je zadnje čase izvršil številne vlome v okolici Sv. Lenarta. Skrlet je bil dosedaj že 11krat kaznovan zaradi tatvin in vlovov. Zdaj so mu dokazali spet pet vlovov.

*** Sam je privedel napadalca na orožniško postajo.** V Kamnici so vinjeni fantje pred neko gostilno napadli šolskega slugo Franca Potočnika. Eden ga je hotel zabosti z nožem. Potočnik pa, ki je nenavadno okreten in močan, je napadalce obvladal, junaka noža prijel in ga sam privedel na orožniško postajo.

*** Pet let se bo pokoril.** Pred malim kazenskim senatom v Mariboru se je zagovarjala triperesna deteljica, ki jo je vodil že večkrat kaznovani vlomilec Karel Žlaber od Sv. Jurija v Slov. goricah. Vlamjali so najrajši v kleti in žitne shrambe in so ob neki priliki ukradli kar polovnjak vina. Obsojen je bil samo Žlaber, in sicer na pet let robije, njegova tovariša pa sta bila oproščena.

*** Aretacija dveh ciganskih zlikovk.** Nedavno zvečer je Ivan Zupančič, posestnik in gostilničar v Kamnici, občina Dol pri Ljubljani, v kuhinji stregel gostom. Nenadno pa je začutil sumljiv ropot v veži. Stopil je v vežo in na vežnem pragu naletel na neznan žensko postav. Druga ženska pa je stikala po spalnici. Bil je tako presenečen, da sta mu ženski lahko pobegnili iz hiše. Ko je v naglici pregledal predale v kredenci, je dočkal, da mu je zmanjkalo bankovec za 500 din. Skočil je v kuhinjo in spravil na noge Ivana Pestotnika in Ivana Koviča, ki sta se mudila pri njem, da so vsi skupaj začeli zasledovati begunki. Dohiteli so ju na poti proti Sv. Heleni, kjer sta nekaj brskali po travi ob poti. Prijeli so ju in takoj poslali po orožnike v Dol, ki so bili brž na mestu in izvršili osebno preiskavo. Bili sta ciganki Roza Štefanovičeva iz Granašinskih Novakov in Roza Nikoličeva iz Renetov pri Zagrebu. Pri nji so našli prav lepo zbirko zlatnine. Na vprašanje, od kod jima toliška zalog, sta ciganki rekli, da sta vse te predmete pred dnevi kupili od neznanega moškega. Orožniki so zlatnino zaplenili, ciganki pa odvedli v zapore ljubljanskega okrajnega sodišča. Bankovca, ki je bil ukraden Zupančiču, pa pri nji niso našli, ker sta ga na begu gotovo odvrgli. Pozneje so orožniki dočkal, da sta zlatnino, ki so jo našli pri nji, ukradli posestniku Kačarju v Zalogu.

*** Velika tatvina v Rajhenburgu.** Nedavno je bilo vlomljeno v trgovino Jerička Blaža v Rajhenburgu. Vlomilci so odnesli najrazličnejše blago. Škoda znaša nad 16.000 dinarjev.

*** Premožna trgovka razpisuje nagrado 100.000 din za izsleditev morilca njenega sina.** Premožna trgovka in posestnica Ivka Cvitkovičeva iz Vrbovca nedaleč od Bosanskega Šamca, ki sta ji dva razbojnika pred več dnevi ustrelila sina Štefana, njo samo pa zelo hudo ranila, je razpisala nagrado 100.000 din za onega, ki vlovi morilca. Doselej aretirana potepuha sta sicer pri orožnikih zločin priznala, toda ko sta bila soočena s trgovko Ivko Cvitkovičevno, je ta izjavila, da nista prava. Orožniki zdaj vsestransko iščejo prava dva roparska morilca. Razen omenjene nagrade je Cvitkovičeva pripravljena dati oblastvom 100.000 din, če bodo dovolila, da morilca obesijo na kraju zločina.

*** Voglarjenje s smrtnim izidom.** V Straži pri Oplotnici je bilo ženitovanjsko gostovanje, na katero je prišlo na prežo osem voglarjev iz dveh vasi. Vnel se je prepir s tepežem in domači voglarji so pregnali druge, pri čemer je Janez Breznik s kolom udaril Ludvika Goričana po glavi. Zaradi tega ga je ta pozneje pričakal. Ko se je Breznik napotil proti domu, mu je Goričan sledil obožen z ročico od voza. Šel je precej daleč za njim, ne da bi ga bil Breznik opazil. Blizu doma pa ga je Goričan udaril po glavi in mu dodal še nekaj udarcev, ko je že ležal na

tleh. Nesrečnega Breznika so našli zjutraj še živega, a je izdihnil, preden je prišla zdravniška pomoč. Goričana so orožniki aretirali.

*** Zgodba o 75 tisočakah.** Pri Gornji Radgoni so prijeli orožniki nekega zasebnega uradnika in nekega trgovskega potnika, oba doma iz Maribora. Pri obeh so našli 75.000 dinarjev, o katerih nista mogla povedati, zakaj sta jih prinesla v obmejno ozemlje. Ker je zdaj ob meji zelo stroga kontrola, sta bila aretirana in privedena v Maribor, kjer se preiskava nadaljuje.

*** Drzen rop v zlatarno v Ljubljani.** Ko je ljubljanski zlatar in urar Ludvik Černe v ponedeljek kmalu po 12. uri zaklepal svojo trgovino z zlatnino v Wolfovi ulici, se mu je približal neznanec in ga zaprosil, naj se vrne v trgovino, ker bi rad kupil nekaj zlahtnih kamnov. Zlatar ni slutil ničesar hudega in je šel z neznancem nazaj v trgovino. Komaj sta stopila v trgovino, je neznanec potegnil iz žepa revolver in zahteval od Černeta, naj dvigne roke kvišku in mu izroči ključke od blagajne. Ropar je hitro zvezal Černeta in ga odvedel v sobo pri prodajalni, nato pa je začel hitro jemati plen iz blagajne, kjer je bilo čez poldne spravljeno najdragocenejše blago. Ko je opravil svoj posel, je hitro zapustil trgovino. Ropar je med napadom mešal primorščino s hrvaščino, najbrž zato, da bi zakril pravi izvor, od kod je. Drzni ropar šteje okoli 50 let, visok je okoli 170 cm in precej debele postave. Obraz ima okrogel in na angleški način pristrižene brke. Sam je temnejše rjave barve. Iz blagajne je ropar odnesel več zlatih ur, verižic, prstanov in ovratnic in nekaj denarja. Škoda znaša okoli 100.000 din, ki je poravnana z zavarovalnico. Uprava policije je takoj po ljubljanski radijski postaji in drugih najhitrejših sredstvih opozorila prebivalstvo na drzni rop in na roparja. Policija opozarja vse prebivalstvo, naj jo podpre pri lovu za drznim vlomilcem.

*** V sanjah je zaklal človeka.** Pred senatom okrožnega sodišča v Celju se je zagovarjal Stefan Kršan, posestnik v Črnem vrhu ob Taboru, ker je v noči na 25. februarja v šoštanjskem okraju z nožem sunil Albina Žažija v trebuh in ga tako poškodoval, da je Žaži umrl. Kršan je v zagovoru navedel, da je prišel 24. februarja k posestniku Rženičniku v Skornjem in kupil od njega telico. Ko so nato popili nekaj žganja in jabolčnika, so Kršanu odpovedale noge in je zato prenočil pri Rženičniku. Legel je na klop pri peči. V isti sobi so spali še trije drugi moški, med njimi Žaži in tudi sam gospodar Rženičnik. Kršan je trdno zaspal, naenkrat pa se mu je v sanjah zazdelo, da ga je nekdo tipal po prsih, da bi mu izmaknil denar. Takoj nato se mu je zdelo, da je nekdo napadel od zunaj Rženičnikovo hišo. Kršan je skočil v temi pokoncu, pograbil stol in z njim mahal okoli sebe. Kričal je, kje je hišni gospodar, in v mnenju, da so napadli razbojniki hišo, razsajal po sobi, razbil okno in izdril stenski okvir. V hiši so sve vprek kričali domačini, ki so se v temi zaman trudili, da bi Kršana umirili. Kršan je mislel, da gre za roparski napad, mahnil okoli sebe tudi s svojim žepnim nožem in je pri tem prizadejal Albina Žažija vbod na levi strani trebuha. Naposled je Kršan skozi okno planil na prosto in z okenskim okvirom v roki tekel naravnost do tri četrti ure oddaljene orožniške postaje, kjer je javil, da so Rženičnikovo hišo napadli roparji. Albin Žaži je bil sicer operiran, toda nastopila je pljučnica, kateri je podlegel. Pri razpravi so pričeli notrditi Kršanov zagovor. V svetovni vojni je Kršana zasula granata. Od takrat šuje bolj slabo in ima večkrat bolečine v glavi. Priče so tudi potrdile, da je miren in dostojen človek, da pa v spanju večkrat glasno govori ali kriči. Čim se mu na oglasli žena ali sicer kak znan glas, se takoj umiri. Branilec dr. Ernest Kalan je predlagal oprostitev, ker je Kršan storil dejanje v času, ko zaradi skrajne zavesti ni mogel pojmovati pomena svojega dejanja. Sodišče je razglasilo razsodbo, da se Kršan oprosti, ker je prišlo do prepričanja, da je bil ob času dejanja res v stanju skaljene zavesti.

* Spet pod ključem. Nedavno je Preklet Jože iz Stranj, kateremu so nadeli priimek »Avstrijski Jože«, pobegnil iz kamniških sodnih zaporov. V tem času je že izvršil nekaj vlomov in tatvin. Ni dolgo tega, ko se je oglašil pri ženi nekega banovinskega cestarja na Križu, kjer je naročil, naj mu kaj dobrega skuha, češ da ji bo vse pošteno plačal. Žena je imela še nekaj posla v hlevu in Jože je samotaril v hiši. Ker žene cestarja le predolgo ni bilo iz hleva, je pričel stikati po sobi. In res mu je bila sreča mila, da je staknil pod posteljo škatlo z denarjem. Ko je Jože škatlo odprl in videl, da je v njej precejšnja vsota, je seveda takoj pozabil na lakoto. Denar, okrog 4250 din, je spravil v žepe ter neopaženo odšel. Ko se je žena vrnila v hišo, je opazila, da je Jože izginil. Kmalu nato je ugotovila, da je tudi denar dobil noge. Začelo se je zasledovanje in iskanje Jožeta na vse strani. Jože pa se je potepal proti Gorenjskemu in v Cerkljah Zupanu Francu ukradel harmoniko. Zupan ga je zasledoval in ga dobil spečega v bližini Cerklj na nekem podu, kraj njega pa še dve ciganki. Zupan je nekaj časa ogledoval položaj, naposled pa je le planil na Prekleta, ga čvrsto zvezal in sam odvedel na orožniško postajo.

* Rekruti, rezervisti in njih starši, pozor! Z nestrokovnjsko izvršeno prošnjo sta izgubljena čas in denar. Zato ne nasedajte vsakomur s tako važno zadevo. Obrnite se le na koncesionirano in strokovno preizkušeno pisarno kapetana Franca Pera (Ljubljana, Maistrova ulica 14), ki vam pove, ali je prošnja sploh izvedljiva ali ne. Če je izvedljiva, vam za malenkosten znesek vloži prošnjo in uredi zadevo. Ne zamujaite časa in hitite z zadevo! Za odgovor priložite znamko za 6 dinarjev.

»Časi, v katerih živimo, so resni. Neogibne so zahteve varnosti države, kar je visoko nad zahtevami in potrebami poedincev. Prepričan sem, da ni potrebno o tem prepričevati državljane Jugoslavije. Prav tako sem prepričan, da ni potrebno poudarjati, kaj je naša dolžnost v teh dneh, ker imamo slavno tradicijo, kako znajo sinovi te države služiti domovini. Jugoslavija je lahko ponosna na visoko zavest svojih državljanov.« (Minister za vojsko general Nedić.)

Nujnost državnega edinstva

List beogradskega vseučiliškega profesorja dr. Ilića »Napred« piše med drugim:

»Ni treznega človeka, ki se ne bi nehote vprašal, kakšen bi bil položaj Jugoslavije v vojaškem oziru, če bi nas zalotili zdajšnji dogodki brez pravih hrvatskih zastopnikov v vladi. Preostaja samo odgovor: sporazum je pripomogel, da je odziv na poziv domovine tudi v hrvatskih krajih tak, kakršen je. Seveda ne misli nihče, da bi bil poziv tudi brez sporazuma ostal brez odziva pri Hrvatih. Toda nihče naj ne misli, da bi se Hrvati brez sporazuma odzvali z navdušenjem,

kar je pri vsej reči najglavnejše.

Vse to pomeni, da se med Hrvati na široko vrši približevanje državi, ki jo smatrajo za svojo, kakor smatra država Hrvate za svojo. Nevarnost, v kateri je skupna država, je tisto, ki približuje Hrvate. Po narodnem pregovoru »Vsako zlo ima svoje dobro« more tudi nevarnost, ki nam grozi, dobro delovati na umevanje nujnosti našega državnega edinstva. Ta nevarnost jasno kaže tako Srbom kakor Hrvatom, da ni enih brez drugih, da morajo drug z drugim, ako hočejo ostati svobodni.«

Ljudje so znali pisati že pred 5000 leti

Ameriški vseučiliški profesor dr. Johnson se je dolga leta ukvarjal z vprašanjem, kdaj so začeli stari Egipčani uporabljati koledar. Na podlagi raznih dokazil je prišel na to, da je bilo to najbrže 18. junija l. 3251. pred Kristusom. Ta dan je obenem najstarejši dokazani dan človeške pisave. Če so namreč Egip-

čani tedaj začeli uporabljati koledar, so gotovo že znali zaznamovati razne podatke s svojo pisavo.

Če torej smatramo račune ameriškega učenjaka za pravilne, lahko trdimo, da je leto 3251. pred Kristusom začetek pismenosti.

Minila huda zima je prišla iz Sibirije

Letošnja zima je bila skoro še hujša kakor v letu 1929., ki nam je vsem še v neprijetnem spominu. Na vprašanje, zakaj je bila ta zima tako ostra, odgovarjajo nekateri, da je to treba pripisovati preusmeritvam Zalivskega toka. Ta topli morski tok kakor znano ogreva otočja in obale severno-zahodne Evrope in zato ima velik del Evrope primerno mile zime. Nekateri mislijo, da so hude zime pri nas tedaj, kadar se Zalivski tok preusmeri tako, da se oddalji od Evrope, ali pa tedaj, ko se ohladi.

Toda vremenslovna raziskovanja tega ne

potrjujejo. Tako v pretekli zimi voda Zalivskega toka ni bila nič hladnejša kakor sicer. Najsevernejši kraji, do kamor sega vpliv Zalivskega toka, to se pravi Špicbergi in Island, niso imeli nič hujše zime kakor sicer. To jasno potrjuje, da Zalivski tok nima ničesar skupnega z ostrimi zimami v Evropi. Vzrok dolgega in ostrega mraza je treba iskati po trditvi učenjakov v Sibiriji. Po vremenslovskih podatkih, ki so zdaj vsi zbrani o letošnji zimi, so se valovi mraza širili v Srednjo in Južno Evropo iz notranjosti Rusije, tja pa iz Sibirije. V Sibiriji, to je približno tam, kjer izvirajo glavne sibirsko

Prosto po Scottu:

CRNI BRATJE

KRIMINALNI ROMAN

»In preiskali ste ga takoj ob prihodu?«

»Najskrbneje.«

»Ali zanesljivo ni mogel priti v stike s kakšnim človekom od zunaj? Ali je dobil kakšno pismo? Ali je on dajal kakšne znake, da bi ga kdo na cesti slišal?«

»Nemogoče.«

»Ali mu zanesljivo niste pustili nikake naprave za dajanje znakov?«

»Prav gotovo ne!« je zagotovil Merrivale.

»Sam sem ga preiskal.«

Garson je zaničljivo skomignil z rameni. »Grogan, pridi še enkrat sem! Možaka bova še enkrat preiskala!«

Z veliko napetostjo so ostali opazovali telesno preiskavo.

Zdaj so našli kovinsko stekleničico.

»Oha,« je zamrmral Garson in zastrmel v predmet. »Prej tegale nismo našli...« Z velikim zanimanjem si je ogledoval čudno reč, jo dvigal proti luči in naposled stresel. Zaslislal se je rahel šum, podoben šumu premikajoče se tekočine.

»Kaj je to?«

Prvič je zvenel odgovor prav tako ostro kakor vprašanje. »Na to vprašanje ne odgovorim, Garson!«

»Preklete malo časa še imaš za odgovarjanje,« je zasikal Garson. »Pridi sem, Friderik! Zakaj si mu pustil tole reč? Kaj je to? Kako se to odpre?«

Več sekund se je trudil Friderik Merrivale, da bi odprl stekleničico podobni predmet. Steele ga je pri odpiranju z napeto pozornostjo opazoval. Ko ni šlo, je Garson popadel kovinski predmet in ga porinil Steeleu v roko.

»Odprite,« mu je zapovedal, »pa hitro!«

Mirno je Malcolm Steele začel odvijati vijak pri kovinskem predmetu. Zdajci se je zaslislal kratek kovinski zvok in predmet je skočil iz Steeleovih rok s tako hitrostjo, da so možje okoli Steelea komaj mogli slediti njegovemu letu. Predmet je nato treščil v šipo na oknu in med točo žvenketajočih steklenih čepinj izginil v temi.

Merrivale je zaklel. Garson je presenečen pogledal najprej Steelea, nato Merrivalea, nazadnje pa proti oknu.

»Aha,« je menil Garson zmagovalno, »v tem predmetu so bili papirji skriti, kaj ne?« Skočil je k vratom. »Tako jih bomo imeli. Pazi nanj, Friderik. Držite revolverje proti njemu.«

Naglo je odprl vrata in planil po stopnicah navzdol. Odmev Garsonovih naglih korakov se je slišal do čakajočih mož v sobi. Merrivale je držeč revolver opazoval Steelea z vročično se bleščečimi očmi. Steele je stal pred njim in malomarno držal roke v suknjičevih žepih. Čedalje manj so se slišali Garsonovi koraki. Zdaj so le rahlo odmevali s tal v veži. Zaslislalo se je cviljenje

velikih hišnih vrat.

Skoro hkratu je sledil neki drugi šum — krik — zamolkel padec...

Skupina gori v sobi ni več utegnila ugibati, kaj bi ti glasovi pomenili, zakaj s stopnic se je zaslislalo cepetanje hitečih korakov. Možje so planili v sobo. Najprej dva, potem štirje in nazadnje cela četica. Temno oblečeni možje z revolverji v rokah.

Njih vodja, mlad mož s pogumnim koščenim obrazom, je hitel k Steeleu.

»Vaš znak, gospod šef! Razbito okno...« Mladi mož je lovil sapo.

»Dobro, Marvin.« Malcolm Steele je pokazal skupino petih od strahu otrplih mož. »Razorožite te ljudi!«

V tem trenutku je orjak Garrish vzdignil revolver. Steele mu je zbil orožje iz roke, v tem se je revolver sprožil in krogla je udarila v vrata. Ko je hotel streljati Allan Walker, ga je od vrat zadela v roko krogla, da mu je padel revolver na tla. Vsi drugi se niso upirali.

Več ko dvanajst mož tajne službe je stalo zdaj v sobi. Okovi so zveneli.

»Ali ste prijeli moža spodaj pri vratih?« je vprašal Steele.

»Da, gospod šef.«

»Privedite ga gor, fantje. Potem preiščite hišo. Uklenite vso služinčad. Nato obvestite policijo.«

»Da, gospod šef. A kaj naj storimo s temi možmi tukaj?«

»Seveda pridejo vsi v zapor,« se je smehljajal Malcolm Steele. »Pustite tri može tu, Marvin, in preiščite zdaj hišo.«

»Tako, gospod šef.« Marvin je hitel k vratom. Tam pa je obstal in se obrnil.

reke, je bil v tej zimi visok zračni pritisk. Zaradi tega so mrzli zračni tokovi odtekali zelo dolgo skozi Rusijo v Evropo. Po podat-

kih učenjakov so bile podobne razmere z visokim zračnim tlakom v Sibiriji tudi v zimi leta 1929., ko je prav tako dolgo trajal mraz.

Kaj se lahko dobi za dve milijardi funtov

Približno dve milijardi funtov šterlingov je namenila angleška vlada za vojne izdatke v proračunskem letu 1940-41. Da bi imeli vsaj približno sliko o obsegu teh izdatkov, naj navedemo nekaj primerov, kaj vse bi mogla angleška vlada kupiti za ta znesek. Za osnovo vzamemo cene orožja, ki so bile veljavne januarja letos.

Najprej bi bilo mogoče za dve milijardi funtov šterlingov zgraditi strahotno mornarico, ki bi imela 285 vojnih ladij po 35.000 ton. Ob začetku vojne je imela Anglija 15 velikih vojnih ladij, nadaljnjih devet pa bo v kratkem dovršeno. Če bi Anglija za dve milijardi funtov hotela zgraditi zgolj podmornice, potem bi razpolagala s strahotnim številom 5700 podmornic, spričo katerih bi ne pomenilo 60 nemških podmornic, kolikor jih je bilo v začetku vojne, tako rekoč nič. Pa recimo, da bi Anglija hotela dati letalom prednost, da bi imela premoč v zraku, kar se dan za dnem pokazuje kot negotovna nujnost, bi mogla izdelati 100.000 letal, čeprav velja vsako tako podnebno strahilo celih 20.000 funtov. Prav tako bi mogli iz dveh milijard narediti 44.000 ladijskih topov s 16 palci premera, ali 1.300.000 topov s premerom 4,7 palca, ali 10 milijonov Vickersovih strojnih pušk, ali 30 milijonov lahkih

strojnih pušk, ali 250 milijonov navadnih pušk in tako naprej. Z dvema milijardama funtov bi se dali poravnati letni izdatki za 6600 vojnih ladij, ali za 10.000 težkih križark ali za 15.000 lažjih križark, ali za 35.000 rušilcev, ali za 50.000 orjaških podmornic, ali pa za 73.000 manjših podmornic.

Razume se, da ne bo Anglija dveh milijard funtov porabila le za eno vrsto orožja, temveč ju bo razdelila na razne vrste. Predstavljamo si pač lahko, kako silno je v Angliji kopičenje orožja in municije. To mora postaviti nemško vojsko pred čisto drugačna vprašanja kakor na Poljskem, Norveškem in Nizozemskem. To tudi kaže na to, da bo vojna trajala morda še prav dolgo časa.

Verjetno pa je še celo, da ne bo ostalo kar pri dveh milijardah, saj so se v angleški zbornici ob proračunski razpravi slišali glasovi, da ti dve milijardi niti ne bosta zadoštevati vojnim potrebam. Upoštevati je treba, da vojska na kopnem stalno narašča, da se mornarica veča in da je treba skrbeti tudi za osebje pri orjaški letalski sili. Dalje je treba zgraditi nove tvornice orožja in municije, letališča in drugo. Znesek dveh milijard funtov se neverjetno hitro porabi v enem letu, ko so vojne potrebe tako različne in velike.

Ugodni vtiski iz Moskve

Jugoslovensko trgovinsko odposlanstvo, ki je pod vodstvom bivšega finančnega ministra dr. Milorada Djordjevića v Moskvi podpisalo pogodbe o vzpostavitvi gospodarskih stikov s sovjetsko Rusijo, se je po 17dnevem bivanju v Moskvi vrnilo v domovino. Na ruskorumunski meji ga je pričakal dopisnik

beograjske »Politike«, ki objavlja v svojem listu nastopne podatke iz pripovedovanja posameznih članov našega odposlanstva:

Naše odposlanstvo je bilo ves čas bivanja v Rusiji predmet prijateljske in pristrane pozornosti. Že na meji pri Tirsapolu ga je ob prihodu pozdravil poseben odposlanec iz Moskve, ki mu je bil potem ves čas pridružen. V

Kijevu je bil službeni sprejem. Na moskovski postaji so sprejeli odposlanstvo visoki zastopniki komisarijata za zunanjo trgovino in komisarijata (ministrstva) za zunanje zadeve, ki so sporočili pozdrave svojih šefov. Že prvi stik je napravil najboljši vtis in ves čas bivanja v Moskvi so bili naši predstavniki prijateljsko sprejeti.

Pogajanja so zato potekala zelo zadovoljivo. Kjerkoli so se pokazali različni nazori, je bilo po obojestranski dobri volji nazadnje zmerom doseženo polno soglasje. Sovjetski predstavniki so pri tem spet in spet naglašali svoje prepričanje, da bo uspeh trgovinskih pogajanj sam po sebi pomenil korak k popolni upostavitvi odnošajev med obema državama.

Poseben vtisk je na naše odposlanstvo napravil sprejem pri predsedniku sveta komisarijev in komisarju za zunanje zadeve Vjačeslavu Mihajloviču Molotovu, ki je glave našega odposlanstva pogostil in se iskreno pogovarjal z njimi tri ure. Glavni vtisk iz tega razgovora je bil ta, da sovjetska Rusija prijazno gleda na napredek Jugoslavije in na njeno okrepitev in da želi, da Jugoslavija vztraja na potu svojega napredka. Molotov je še posebej poudaril željo za nadaljnji uspeh Jugoslavije tudi v bodočnosti ter ponovno izrazil svoje prijateljske občutke za Jugoslavijo in za jugoslovenski narod.

Pogajanja za gospodarske pogodbe so bila v komisarijatu za zunanjo trgovino, katerega šef Atanas Ivanovič Mikojan se je izkazal za odličnega poznavalca mednarodnih gospodarskih vprašanj. Zaključene in podpisane so bile pogodbe o trgovini in plovbi, o plačilnem prometu, ki obsega tudi kontingente glavnih predmetov bodoče medsebojne trgovine, in o ustanovitvi trgovinske agencije sovjetske Rusije v Beogradu in Jugoslavije v Moskvi.

Na povabilo vlade se je naše odposlanstvo udeležilo proslave 1. maja, ki je državni praznik sovjetske Rusije. Odkazali so mu častne prostore. Proslava je bila predvsem vojaškega značaja. Udeležba ljudstva je bila velikanska, saj šteje Moskva danes okrog štiri milijone prebivalcev.

Pred Stalinom in člani vlade je pod poveljstvom maršala Budionija, ki se je vojaško prijavil maršalu Vorošilovu, napravilo mimohod mnogo tisoč vojakov vseh vrst orožja. Največji vtisk so naoravili oddelki motoriziranega težkega topništva in pa orja-

»Inspektor Clapp je spodaj v veži, gospod šef. Privedel je s seboj — onega gospoda in njegove tri prijatelje.«

Steele ga je nejevoljno pogledal. »To je proti moji odredbi.

»Da, gospod šef, toda inspektor Clapp je menil, da prevzame odgovornost za to kršitev vaše odredbe. Mislim, da sta dama in njen oče tako dolgo silila vanj, da jima je to dovolil. Čakajo že, odkar se je zmračilo, gospod šef. V tistem času smo bili že blizu te hiše. Popoldne sem skrival svoje ljudi tam na cesti v telefonskem jašku; dva sem celo lahko vtihotapil v hišo na nasprotni strani.«

»Dobro ste napravili, Marvin. Inspektor Clapp naj torej pride gor. Obvestite policijo!«

Takoj nato se je Marvin vrnil. V družbi z nekim drugim uradnikom je privedel s seboj Viljema Garsona, na čigar rokah so že rožljali okovi. Za Marvinom so stopali inspektor od tajne službe Walter Clapp, Rihard Moravec, Doroteja Staplesova, Walter Stone in še neki starejši gospod, čigar nastop je kazal na njegovo odličnost. Moravec je ošinil Allana Walkerja z mrzlim in ostrim pogledom. Inspektor Clapp je stopil k Steeleu in mu zašušljaj nekaj v uho. Vodja tajne službe je prikimal.

»Torej... torej,« je menil detektiv Clapp kakor v zadregi. »Ta gospod je res... Rihard Moravec, ki je pred tednom dni pobegnil iz Charlestowna?«

»Da.«

»Potem... res ne razumem...« Clapp je okleval. »Potem bi bila moja dolžnost, da ga takoj aretiram...«

Steele je šel k vratom in jih zaprl. »Vse vam bom v vaše polno zadovoljstvo pojasnil, gospod inspektor. Najprej vzemite, Marvin, beležnico in zapišite vse, kar vam bom povedal. En izvod zapisnika pošljite potem policijski upravi, enega pa uradu za časopisje. Prej ali slej morajo podrobnosti priti v javnost in zato mislim, da je najpametnejše, če javnosti takoj vse pojasnimo.«

»Kakor ukazujete, gospod šef. A kaj naj storimo z aretiranci? Ali naj jih odvedem proč?«

Steele je pogledal proti skupini možakov.

»Naj le še ostanejo nekaj minut tu,« je odločil Steele. »Posebno gospoda Friderik Merrivale in Viljem Garson. No, preden pa začnem svoje pojasnilo, prosim, sezite z roko v desni suknjičev žep tegale spoštovanega moža Garsona in mu vzemite črno knjižico.«

Marvin je storil, kakor mu je velel Steele. »A zdaj,« je nadaljeval šef tajne službe, »odprite knjižico. Pod hrbtom boste našli zelo zganjena dva papirja. Poprej sem ju vtaknil tja. Dva papirja — enega rumenega in enega modrega.«

Merrivale je stisnil zobe, medtem ko je Garson tiho zaklel.

»Majhna zvijača,« jima je pokimal Steele. »Majhna zvijača, a zelo koristna. Zvijače so sploh vse koristne... Zdaj pa pišite, Marvin. Kratek bom kolikor bo le mogoče. Nekatero podrobnosti te zgodbe so tako že protokolirane. Ponovil jih bom le na kratko. Torej...«

V sporazumu z višjimi oblastvi je tajna služba omogočila Rihardu Moravcu beg iz ječe. Od obsodbe, ki so jo zakrivali črni brat-

je, sem pazil na Moravca. Vedel sem, da je nedolžen. Izvedel pa sem od ravnatelja jetnišnice Larkina tudi, da je bil postopek Družbe črnih bratov rodil v njem blazno sovraštvo proti tem ljudem, da je njegovo življenje imelo le še eno željo, eno težnjo, namreč maščevanje...

Slutil sem, da si bo v svobodi prizadeval priti v stike s črnimi brati. Precej jasno mi je tudi bilo, da se bo v to svrhu poslužil neke prilike, ki mu lahko te stike omogoči, namreč ladijskega tovora mamil, ki je predstavljal veliko vrednost, a o katerem črni bratje niso vedeli, kam je bil izginil...

Moravčeva svoboda bi mogla torej tudi nam služiti. Če bi Moravec lahko kar naravnost obiskal črne brate, bi bilo to lahko za nas in bi mi lahko kmalu polovili vso družbo, saj je bil Moravec stalno pod nadzorstvom in smo vedeli za vsak njegov korak. Toda do črnih bratov se ni dalo priti tako preprosto. Sklenil sem tedaj tudi, da bom jaz sam igral vlogo Moravca...

Seveda ni smel Moravec nikdar opaziti, da je bil njegov beg tako rekoč umeten. Še manj je smela to slutiti javnost. Če bi se bilo kaj takega začelo šušljati v javnosti, bi bili črni bratje pač takoj zasumili, da je bila za begom Moravca tajna služba, in bi se ne bili hoteli pogajati z Moravcem...

Podrobnosti načrta za beg, v katerega smo Moravca tako rekoč potisnili, so že zabeležene v zapisniku. Žal pa se ni načrt razvijal tako, kakor smo ga bili sestavili. Eden izmed jetniških paznikov, ki je razen ravnatelja jetnišnice edini vedel za ta načrt, je po naključju naletel na Moravca, o katerem je že mislil, da se mu je bil beg posrečil. Pri bor-

škil100tinski tanki. Zaključek je tvorilo blizu 1000 vojnih letal vseh vrst, ki so prekrila nebo nad Moskvo.

Odposlanstvo si je dobro ogledalo tudi Moskvo. Velik vtisk je nanj napravila gradnja prekopa Moskva-Volga, ki bo iz Moskve napravil pristanišče, v katero bodo sredi Rusije prihajale ladje z Belega in s Črnega morja. Občudovali so tudi načrt »Sovjetskega dvorca«, ki se gradi in bo gotov do leta 1942. To bo ena največjih palač na svetu. Visoka bo 412 m, torej za več kakor 100 metrov višja od Eiffelovega stolpa. Velika dvorana v tej palači bo mogla sprejeti 27.000 ljudi. Na odru dvorane bo lahko nastopila cela brigada vojakov. Proračunani stroški za palačo znašajo v naši vrednosti okrog 30 milijard dinarjev.

Odlično je speljana tudi podzemna železnica, ki je popolnejša od one v Parizu in Londonu. Zato pa so ruske železnice še precej zanemarjene. Tvarina je stara in izrabljena in največja hitrost vlakov je 50 km.

Ljudje so zelo skromno oblečeni. Tudi ženske. Toda puder, ličila in barvanje nohtov dobro poznajo tudi moskovska dekleta in žene. Stara ruska gledališka umetnost je tudi danes v Moskvi doma. Velika moskovska gledališča so vedno polna. V drami igrajo zdaj že nekaj mesecev zmerom z enakim velikim uspehom dve vojaški igri iz ruske zgodovine »Vojskovodja Suvorov« in »Feldmaršal Kutuzov«. V obeh se poveljučeta domoljubnost ruskega naroda in požrtvovalnost ruske vojske. V Veliki operi pa dajejo večer za večerom opero »Ivan Suzanjin«, ki slavi ljubezen in vdanost ruskega kmeta do domovine. Ob sijajni režiji nastopajo v zaključnem prizoru vojska, duhovništvo, procesije in narod ter sodelujejo v zaključnem zboru »Ruska zemlja« ob navdušenem ploskanju občinstva.

Kavarn v Moskvi ni, a plesnih zabavišč je dosti in modernega plesanja ne manjka.

Ljubeznivo in pristrano je bilo tudi slovo našega odposlanstva. Komisar za zunanjo trgovino Mikojan je »za pot« vsakemu izmed njih poslal velik zaboj likerjev, vina in finih cigaret.

V Beograd je prispelo naše odposlanstvo 15. t. m. zvečer. Takoj po prihodu je načelnik odposlanstva dr. Djordjević podal zunanjemu ministru dr. Cincar-Markoviću pregledno poročilo, ki je, kakor se zatrjuje, v vsakem pogledu zadovoljivo.

bi med njima se je zgodila nesreča, ki je paznika skoro stala življenje.

Se žalostnejša usoda je zadela naše ljudi, ki so morali potem igrati komedijo rešiteljev. Ko se je kmalu po Charlestownu pojavil za njimi neki drug avto, je hotel Moravec skočiti iz avtomobila. Da mu to preprečijo, ni preostalo drugega kakor čim hitreje gnati avto. In tako se je zgodila nesreča...

Dva izmed naših ljudi sta se smrtno ponesrečila. Moravec, ki je ostal edini brez hujših poškodb, je brez sledu izginil. Vsi naši napor, da bi ga našli, so ostali neuspešni. Kako smo ga potem odkrili s pomočjo pogumne mlade dame Doroteje Staplesove, ki je zdaj tu med nami, ne spada v to zgodbo. Od tega časa smo ga spet nadzorovali. Tudi njegovo pošto, ki jo je odpošiljal in dobival, smo pregledovali. Na ta način smo bili poučeni o njegovih pogajanjih s črnimi brati.

Steele se je v stolu naslonil in prekrižal roke na prsih.

»Nato pa je prišla ura, ko smo se morali Moravca polastiti, da sem lahko jaz dalje igral njegovo vlogo. Dogodek v hotelu Brewsterju je vsem navzočnim znan. Ker so imeli moji ljudje strogo navodilo, da naj po možnosti ne nastopajo s silo, zlasti da naj ne streljajo, je prišlo do navidezno srmatnega poraza oblastev. Skoro nam je bil Moravec spet ušel, tedaj pa se mi je s pomočjo mojega avta posrečilo prehiteti ga in ga ujeti.

Časopisi pa so potem po naših naredbah prinesli vest, da je Moravec ušel. Tako sem potem jaz precej maskiran šel v gnezdo črnih bratov, kakor se je bil Moravec dogovoril z njimi. Vedel sem, da ga izmed črnih

Zemlja se nekoč ne bo več vrtela okoli svoje osi

Sin znanega angleškega učenjaka Darwina je že davno izračunal, da se zemlja vrti čedalje počasneje okrog svoje osi. Na podlagi te ugotovitve lahko izračunamo, kdaj se bo zemlja ustavila. Po računih Darwina izgubi zemlja v 2000 letih 10 sekund na hitrosti vrtenja. Učenjak je ugotovil, da vpliva luna na našo premičnico tako, da se vrti čedalje počasneje.

Isti učenjak je izračunal, da se je zemlja pred milijardami let vrtela šestkrat hitreje,

tako da sta bila dan in noč po 4 ure dolga. Torej bo v bodočnosti na polovici zemlje vedno noč, na drugi polovici pa stalno dan, ko se zemlja ne bo več vrtela okrog svoje osi. To se bo zgodilo po Darwinovih računih čez pet bilijonov let, toda le, če bo luna vplivala tudi nadalje na zemeljsko površino enako kakor zdaj. V tem času se tudi v vesoljstvu lahko še marsikaj zgodi in morda čez pet bilijonov let zemlja sploh ne bo imela več svoje spremljevalke lune.

Kukavice tudi med žuželkami

Da leže kukavica jajca v tuja gnezda, je splošno znano. A tudi med žuželkami imamo takšne živalce, med katere spada majevka. Ko majsko solnce izvabi iz zimskega spanja na tisoče cvetlic, nastopi tudi za zločinsko majevko njen čas. Neznatna živalca, ki meri komaj poldrugi centimeter, zleze iz svojega zimskega zavetišča. Kmalu se samica odpravi na pot, da po svoje poskrbi za čim številnejši zarod. Živalca si med cveticami izbere tisto, ki ima na vrhu bohoten cvet in kamor priletavajo čebele po med. Ob vznožju takšne rastline si samica-majevka izkoplje jamice in leže vanje do 4000 jajčec. Ko je to opravljeno, pokrije svojo zalego s peskom in odide. Že čez nekaj tednov se izležejo iz jajčec ličinke, drobna bitijca, ki merijo komaj po en milimeter. Imajo pa krepka grizala in dobro razvite kaveljčke na nožicah, ki omogočajo ličinkam, da lahko splezajo po stebli na vrh rastline, ob kateri so prišle na svet.

Zgoraj pri cvetu se postavi ličinka na prežo. Včasih mora dolgo čakati, toda naposled se pojavi na robu cveta čebela. Ličinka niti za trenutek ne okleva. Z drznim skokom plane na čebelo, oklene se njenih dlatič in se da prenašati po zraku, ne da bi čebela kaj vedela o tem. Na ta način prispe ličinka h gnezdišču čebele. Toda zdaj še ni čas, da bi opravila svoje delo, čebela ni še do vrha napolnila svoje shrambe. In tako na-

pravi ličinka majevke držeča se trupla čebele, še marsikako romanje skozi ozračje, dokler ne napoči veliki trenutek. Čebela se pripravlja, da bi legla jajce. Ta čebela, kar je treba povedati, ne spada k čebelam, ki sestavljajo svoje države in ki so v službi ljudi. Od 8000 raznih vrst čebel, ki živijo v prirodi, je le malo, ki bi mnogoštevilno živelo v svojih državah. Največ je takih, pri katerih si vsaka samica zase in za svoj zarod zgradi gnezdišče. Tudi ta čebela, ki nosi sedaj s seboj ličinko majevke, si je kje v zemlji izgrebla svoje gnezdece in si ondi uredila nekaj celic, ki naj bi se v njih razvili njeni otroci. Zdej je torej že tako daleč, da je ena izmed teh celic polna medu. Čebela zleže jajce v med, ki naj bi dotlej plavalo na medu, dokler se ne izleže ličinka čebele. Toda prav takrat, ko čebela zleže jajce, plane ličinka majevke na jajce in se na njem drži s svojimi ostrimi krempljci kakor na plavajočem čolnu, in prav zadosti prostora ima na njem. Če bi se ličinka majevke ne držala tega jajca, bi padla na dno in utonila v medu. Ničesar hudega slutnja čebela nima pa zapre celico hišico, da bi bilo njeno jajce na varnem zaradi raznih sovražnikov.

Roparica, ki je v njej, opravi v kratkem času mnogo dela. S svojimi ostrimi grizali pregrize lupinico jajca in požre vsebino.

bratov res pozna le Walker. Imel sem srečo, da je bil Walker odpotoval. Ko sem šel v sršenje gnezdo, ne da bi bil vedel kam, sem bil prej seveda že vse uredil, kako se bo dalo priti Družbi črnih bratov na sled. Pri pogajanjih s črnimi brati zaradi ladijskega tovara, pri čemer bi jim jaz povedal skrivališče tovara, oni pa bi mi preskrbeli potni list za tujino, sem stavil predlog, ki naj bi mi jamčil, da me črni bratje ne bodo speljali na led...

Tako sem navedel Ralfa Hollistra, češ da ta ve, kje je tovar. Ta da bi jim vse povedal potem, ko bi se moja zadeva že rešila. Niso mi verjeli. Povedal sem jim Hollistrovo telefonsko številko. Na isti številki pa je čakal inspektor Clapp. Ko je eden izmed črnih bratov, bil je to Merrivale, iskal po telefonu Hollistra, je dobil od Clappa odgovor, da Hollistra ni več tam. Seveda je Clapp takoj ugotovil, odkod se je črni brat oglasil. Tako, vidite, se je razkrinkalo gnezdišče črnih bratov...

Merrivale se ni mogel premagati, da ne bi bil vzkrilnil. Njegov vzdih je bil kakor glas ulovljene zveri.

»Toda, gospod Steele,« je rekel Moravec, »kaj pa če bi bil Merrivale previdnejši in bi ne bil iskal Hollistra po svojem telefonu, temveč iz kake javne telefonske govornice?«

Steele je resno prikimal. »Res je tako. Računali smo tudi s tem, toda hkratu smo bili prepričani, da bi bil v tem primeru poiskal kakšno telefonsko govornico v bližini hiše. Moji ljudje bi v tem primeru prišli vsaj bliže k hiši črnih bratov in bi pač morali vnetje iskati... Nevarnejše bi bilo zame, če

bi bil Merrivale sploh odklonil mojega zagonetnega Hollistra in bi ga ne bil iskal po telefonu...

»In če bi se to zgodilo?« je vprašala Doroteja Staplesova in njene oči so bile polne strahu.

»Za ta primer sem imel še neko orožje. Ne da bi ga bil rad uporabil, ker bi bili pri tem trpeli tudi nedolžni. To nevarno orožje je bila majhna količina cezija, skritega v ponarejeni žepni svetilki. Cezij je, kakor morada veste, strašno razstrelivo, če pride v zvezo z vodo. Če bi bil prisiljen uporabiti cezij, bi bila nastala eksplozija, katero bi bili morali opaziti daleč naokoli...

Potem sem imel še majhno bombo z mešanico gazolina in kerozina. Ta predmet sem vrgel skozi okno. K sreči se ni užgal. Tega niso črni bratje našli pri meni, ker sem jim ga na zviti način skril.

Vsak ogenj, ki bi bil nastal zaradi cezija ali zaradi male bombe, bi bil javljen tajni službi, ki bi potem preiskala okolico požara! Vidite pa, da se teh skrajnih sredstev ni bilo treba poslužiti. Igral sem tvegano igro, pa sem jo dobil.

Steele je globoko zajel sapo in pogledal Moravca. »Vi to najlaže razumete, gospod Rihard Moravec, kajti tudi vi ste na svoj način igrali tvegano igro...«

Steele se je smehljaj, ko je opazil, kako je roka Doroteje Staplesove poiskala Moravčevo roko...

»Tudi vi, gospod Moravec, ste dobili svojo tvegano igro,« je pripomnil Steele in veselo pogledal oba mlada človeka.

K O N E C

RADIO

LJUBLJANA

od 26. maja do 2. junija

Nedelja, 26. maja: 8: Nedeljski jutnji pozdrav. — 8.15: Operni trio. — 9: Napovedi, poročila. — 9.45: Verski govor (dr. Ignacij Lenček). — 10: Radijski orkester. — 11.30: Nastop deklisnega zbora II. drž. realne gimnazije v Ljubljani. — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Jurmanovi harmonikarji. — 14: Musorgski-Ravel: Slike z razstave, simfonična suita (plošče). — 16.30: Pol ure za dijake. 17: Kmetijsko predavanje. Zdravstvo živali in hlevov (inž. Fr. Riegler). — 17.30: Zbor primorskega društva »Sloge« iz Kranja. — 18.30: Pomladni sprehod (plošče). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura: Vojvodinci v času velike selitve Srbov (dr. Jovan Radonjić iz Beograda). — 19.40: Objave. — 19.50: Prenos šmarnic iz trnovske cerkve. — 20.30: Radijski orkester. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Zvezde in zvezdniki (plošče).

Ponedeljek, 27. maja: 7: Jutnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12: Poskočni napevi (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Radijski orkester. — 14: Poročila. — 18: Zdravstveno predavanje: Preobčutljivost telesa (dr. Božena Zajc-Lavričeva). — 18.20: Iz Jankovčevih operet (plošče). — 18.40: Mesečni slovstveni pregled (prof. Fran Vodnik). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura: Prosvetno delo »Seljaške sloge« (Rudolf Herceg iz Zagreba). — 19.40: Objave. — 19.45: Več manire — pa brez zamere (Fr. Govekar). — 20: Dvorak: Slovanska rapsodija. — 20.15: Nastop delavskega glasbenega društva »Zarje« (prenos iz Delavske zbornice). — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Radijski orkester.

Torek, 28. maja: 7: Jutnji pozdrav. 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček

veselih zvokov (plošče). — 11: Šolska ura: Pokrajinska oddaja: Celje nekoč in zdaj. Izvajali bodo učenci (-ke) I. deklisne ljudske šole iz Celja. Vodil bo Fran Roš. Pevske točke bo dirigiral skladatelj Ciril Pregelj. — 12: Bolgarske resne in vesele (plošče). 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Radijski orkester. — 14: Poročila. — 18: Nastop učencev orglarske šole. — 18.40: Vrhunec sreče: ljubezen (Fran Terseglav). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura: Osebnost Novice Cerovića, junaka iz Mažuraničevega »Smail Age« (Novica Šaulić iz Beograda). — 19.40: Objave. — 19.50: Gospodarski pregled (Drago Potočnik). — 20: Novi glasovi. Nastopijo: Franja Senegačnikova (petje), Lipušček Janez (petje), Jelenčeva Olga (klavir), vsi gojenci drž. konservatorija v Ljubljani. — 21.15: Radijski orkester. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Orglice in harmonika (Fran Petan in Avgust Stanko).

Sreda, 29. maja: 7: Jutnji pozdrav. 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12: Nekaj lažje komorne glasbe (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Koračnice slavnih skladateljev (plošče). — 14: Poročila. — 18: Mladinska ura: a) O potresih (prof. Šlebing). b) Kaj pravita znanost in tehnika (prof. Adlešič). — 18.40: Delavec in narod (Rudolf Smersu). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura: Predavanje inspekcije narodne obrambe. — 19.40: Objave. — 19.50: Rastline roparice (dr. Maks Vraber). — 20: Mladinski zbor »Zvonček«. — 20.45: Pesmice iz zvočnih filmov. — 21.15: Solistični koncert: Violončelo (Karola Jereja) s spremljevanjem klavirja (prof. Šivic). — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Slovenske narodne s spremljevanjem harmonike (pela bo Poldka Zupanova, spremljal Avgust Stanko).

Četrtek, 30. maja: 7: Jutnji pozdrav. 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12: Izlet v tuje kraje (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Radijski šramel. — 14: Poročila. — 18: Radijski orkester. — 18.40: Slovenščina za Slovence (dr. Rudolf Kola-

rič). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura: Kako smo našli najstarejši rokopis narodnih pesmi (dr. Gerhard Geze-man iz Beograda). — 19.40: Objave. — 19.50: Deset minut zabave. — 20: Akademski pevski kvintet. — 20.45: Reproduciran koncert simfonične glasbe: Smetanova »Moja domovina«. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Radijski orkester.

Petek, 31. maja: 7: Jutnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 11: Šolska ura: Mladina na našem Jadranu na izletih in letovanjih (Viktor Pirnat). — 12: Koroški koroške pojo (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Radijski orkester. — 14: Poročila. — 14.10: Tedenski pregled Tujsko-prometne zveze. — 18: Zenska ura: Pogovor v gospodinjstvi posvetovalnici (Helena Kelharjeva). — 18.20: Citraške točke (plošče). — 18.40: Francoščina (dr. St. Leben). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura: Levstik Fran, slovenski pisatelj kot častnik (Ruda Jurčec iz Ljubljane). — 19.40: Objave. — 19.50: Prenos šmarnic iz trnovske cerkve. — 20.30: Skladbe Jenka, Parme in Vidovića (radijski orkester). — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Valček Johana Straussa (plošče).

Sobota, 1. junija: 7: Jutnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 10: Otvoritev ljubljanskega velesejma in prenos promenadnega koncerta. — 12: Druga za drugo se plošče vrtijo. — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Druga za drugo se plošče vrtijo. — 14: Poročila. — 17: Otroška ura: Pavlihoa srečka, lutkovna igra. 17.50: Udovičeva in Laušetova (plošče). — 17.50: Pregled sporeda. — 18: Radijski orkester. — 18.40: Dekanija Kozje v šmarnskem okraju. (prof. dr. Viktor Tiller). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura. — 19.40: Objave. — 20: Zunanepolitični pregled (dr. Kuhar). — 20.30: Vombegar: Nazaj k naravi. Vesela zvočna igra (veseli in žalostni dogodki iz življenja Jake Smodlake in njegovih). — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Radijski orkester.

Hkratu pa se izvrši nekaj čudnega: medtem ko ličinka majevke golta jajčece čebele in si s tem prav za prav uniči svoj čoln, se sama spremeni v bitje, ki zna plavati. Prej je bila vitka in majhna, zdaj pa je debela

in okorna. Ličinka plava po sladki vsebini, dokler vse ne požre. Nato se ličinka zabubi. V tem stanju pa ne potrebuje nobene hrane več. Nazadnje, ko je čas za to, zleze iz celice namesto čebele dorasel hrošč majevke.

Dolga je vrsta ovrženih zgodovinskih laži

V zgodovino se je vrinilo mnogo neresnic, ki jih ni mogoče več izkoreniniti. Slepo verjamemo na primer, da je Kristof Kolumb odkril Ameriko in da je stari Grk Diogen živel v sodu. Izkazalo se je pa že davno, da je vse to neresnično.

Ali je mogoče še trditi, da je Termopilski prehod lahko branilo le 300 Špartancev? Po najnovejših preučevanjih je zanesljivo ugotovljeno, da je bilo potrebno najmanj 12.000 vojakov, če bi hoteli ohraniti ta prehod.

Mnoge zgodovinske neresnice so prešle v zgodovino tako, da so jih stalno ponavljali. Tako so prešle v zgodovino tudi pripovedke, ki jim dandanes še vedno verjamemo. To velja na primer glede razsipnosti Kleopatre. O nji so trdili, da je raztapljala bisere v vinu in kisu, toda povsem jasno je, da bisere ni mogoče topiti v kisu, še manj v vinu.

Prav tako je pripovedka, da je skromni starogrški modrijan Diogen stanoval v sodu. Ta zgodba je baje nastala tako, da je eden izmed Diogenovih sovražnikov napisal: »Takšen človek bi moral stanovati kakor pes.« Zelo čudno pa je, da je prav zaradi tega slabega mnenja dobil Diogen v zgodovini sloves prijetnega in skromnega človeka.

Marsikdo ne ve, da je povsem izmišljeno junaštvo o švicarskem junaku Viljemu Tel-

lu. Viljem Tell ni mogel biti junak, ker dolej še niso mogli ugotoviti, da je kdaj živel pod tem imenom kak človek v Švici.

Tudi številni Homerjevi sicer izredno krasni spisi nimajo zgodovinske podlage. Tako Troja ni bila nikdar oblegana, a Helena, kateri je dvoril Paris, bi morala biti na podlagi Homerjevih trditev stara tedaj že okrog 60 let.

Ali je Kristof Kolumb bil v resnici prvi, ki je odkril Ameriko, je že dalje časa sporno znanstveno vprašanje. Toda četudi mu to pustimo, vendar ne smemo trditi, da je bil iznajditelj slovitega »Kolumbovega jajca«. Jajce je postavil pokoncu florentinski arhitekt Brunellesco Filippo, ki je umrl leta 1446. Slavni arhitekt je hotel s tem dokazati, da lahko uravnovesi velike oboke stolnice v Firenci.

Še dandanes govorimo o prekrasnih visečih Semiramidinih vrtovih v Babilonu. Resnica pa je, da ti vrtovi niso bili nikdar viseči. To so bile le ravne ploskve na strešnih terasah, zasajene z drevesi in cveticami. Terasa so počivale na močnih stebrih in obokih.

Stalno tudi še ponavljajo zgodovinsko neresnico, da je francoski kralj Karel IX. v grozni šentjernejski noči (od 23. na 24. av-

gusta l. 1572) streljal na Hugenate, česar ni dejansko. Dognano, da se Karel IX. osebno ni udeležil klanja v šentjernejski noči.

Še vedno velja tudi angleška kraljica Elizabeta za izredno milo in nežno, ugotovljeno pa je, da je v napadih besnosti divje brala dvorne dame in svoje ljubčke.

Zgodovinska zmota je tudi, da je v gradu Bloisu na Škotskem na kamenitem tlaku še vedno viden krvav madež, kjer je bil umorjen David Rizzi, tajnik in ljubček Marije Stuartove. Dobro poučeni ljudje pa vedo, da ta madež od leta do leta obnavljajo z rdečo barvo. Potreben je zaradi tujcev, ki prihajajo tjakaj in hočejo videti čim več znamenitosti.

× Po ameriških računih stane vojna vsak dan blizu pet milijard dolarjev. Ameriška velebanka National City Bank je pred nekaj tedni skušala izračunati, koliko stane današnje vojskovanje. Med vojne izdatke pa je štela le res naravnost za vojaške potrebe izdani denar ne glede na izgube, ki jih trpita trgovinska mornarica in mednarodna trgovina, in pa brez ozira na škodo, ki je bila povzročena zasedbo Poljske, Danske, Norveške. Ameriška banka je izračunala, da so preračunani stroški za vojskovanje v l. 1940: v Angliji na 12,8 milijarde dolarjev, v Franciji na 7,4 milijarde dolarjev in v Nemčiji na 13,6 milijarde dolarjev, skupno torej na 33,8 milijarde dolarjev. Na en dan pride 90 milijonov dolarjev ali v naši vrednosti štiri milijarde 950 milijonov dolarjev (okroglo pet milijard dolarjev).

× Padel je vojak, ki se je rodil ob uri sklenitve miru l. 1918. Dne 11. novembra l. 1918. se je ob 11. dopoldne, ko so zvonovi oznanili mir, rodil v Chertseyu v Angliji fantek. V spomin na njegovo rojstno uro so

dali otročiču ime Paix (po naše mir). 22 let dolgo je častivredno nosil to ime. Ob nastanku te vojne se je prijavil Paix k vojakom kot prostovoljec in je te dni nekje na Francoskem na nekem patroljskem pohodu umrl za svojo domovino.

× **2796 jezikov govore zemljani.** Izračunali so, da je zdaj na svetu 2796 živih jezikov. Od teh je 860 večjih jezikov, ki so takole porazdeljeni na posamezne dele sveta: v Evropi jih je 48, v Afriki 118, v Aziji 153, v Severni in Južni Ameriki 424, v Oceaniji pa 117.

× **Odkritje rudnine, ki lahko nadomesti bencin.** Dva kemika, begunca iz Nemčije, ki delujeta na vseučilišču v Kolumbiji, sta odkrila rudnino, ki sta ji nala ime u 235. Kilogram te rudnine ustreza sili petih milijonov kilogramov premoga ali treh milijonov kilogramov bencina. Če pride u 235 v stik z vodo, se takoj razvije para, in en kos te rudnine, ki tehta okoli pet kilogramov, mora oskrbovati parnik ali podmornico s pogonsko silo za vso pot okrog sveta. To gorljivo rudnino je najti v Angliji, v Belgijskem Kongu, v Kanadi, v Koloradu in tudi v Nemčiji.

× **Drobne novice.** Človek, ki tehta 75 kilogramov, vsebuje približno 17 prvin: cink, silicij, fluorin, jod, klor, žveplo, nitrogen, kalcij, vodik, oglje in kisik. — Vsako uro umrje na svetu 4600 ljudi, a 5400 se jih rodi. Vsako uro se izvrši 198.000 zločinov, a samo 117.000 jih pride na sodišče. — Vsi ljudje na zemlji pojedó v eni uri okoli 27 milijonov kilogramov krompirja, okoli 10 milijonov kilogramov sočivja in solate, okoli tri milijone kilogramov mesa, prav toliko rib, tri milijone jajc in več ko 50 milijonov kruhov. V eni uri porabijo ljudje na svetu 10.000 ton sladkorja, 180 ton tobaka, 130.000 ton premoga in 160.000 sodov petroleja. — V eni uri je narejenih na svetu 5000 novih avtomobilov, 2000 ton papirja in 40 milijonov metrov filmov. V eni uri je 1200 milijonov pisem in zavojev na poti in je razposlanih 115.000 pisem. — V eni uri nastane 1500 neviht in pade na zemljo 400.000 zvezdnih utrinkov in majhnih meteorjev.

Popotnikova torba

70 letnica zvestega somišljenika

Gorenja vas, maja

V četrtek 16. tm. je slavil g. Janez Ferlan, po domače Anžk, 70letnico svojega življenja in hkratu praznoval svoj god. Kljub sedmim križem je še krepak, da opravlja tudi težja dela na svojem precej obsežnem gospodarstvu in v gostilniški obrti. Prav tako je tudi še duševno prožen.

Kot skrben gospodar se je zmerom zanimal za kmetijski napredek in bil član podružnice Kmetijske družbe. Kot napreden mož je poskrbel, da so tudi njegovi otroci dobili potrebno izobrazbo.

Bil je zmerom in povsod zvest somišljenik napredne misli, kar je pokazal tudi v dejanjih. V njegovi hiši in njegovih stavbah je bil vedno na razpolago prostor za vsakovrstne napredne prireditve in naše shode pred vojno in po vojni.

Njegovo gostilno je večkrat posetil pokojni dr. Ivan Tavčar in tu je imel pri prvem pohodu v dolino l. 1920. politični shod pokojni dr. Gregor Žerjav. In pred postavitvijo sokolskega doma je bil pod njegovo streho tudi gledališki oder. Še danes dobi Sokol na njegovem svetu, če je potrebno, prostor za nastop.

Umljivo samo po sebi je, da so njegovi sinovi in hčere naprednega in sokolskega duha. Možu, trdni poljanski grči, izrekamo ob njegovem življenjskem prazniku priskrbe čestitke z željo, da bi dočakal zdrav še dolgo vrsto let!

Obmejnim krajem manjka plemenskih bikov

Maribor, 16. maja

Slaba lanska letina krme, huda zima ugodne cene živini in naraščajoča draginja so naše živinske hleve do malega izpraznili. Živina, kolikor je še imamo, je zaradi skromnega krmljenja čez zimo oslabela.

Živinoreja je bila glavna in najdonosnejša panoga našega obmejnega kmetijstva. Spričo ugotovljenih okoliščin je seveda tudi malo mleka, ki se je zavaljo tega podražilo. Morebiti bo zdaj, ko je paša, spet več mleka.

Najhujše pa je za živinorejo pomanjkanje čistokrvnih plemenskih bikov. To vprašanje je bilo že v rednih razmerah jedro naše živinoreje. Biko plemenjake je po večini pobral izvoz. Nujno potrebno bi bilo, da se uredi popis vseh razpoložljivih plemenskih bikov. S prispevki banovine naj bi se biki kupili in porazdelili po vseh naših obmejnih občinah, da živinoreja v teh krajih ne bo čisto opešala.

Tudi v Zagorju so našli ponarejalnico denarja

Zagorje, maja

Zagorski orožniki so že dalje časa sumili, da je tudi v zagorski dolini delavnica ponarejalcev denarja. Zato so jo z vnelo iskali in naposled tudi odkrili.

Te dni je prišel v Zagorje neki sumljiv možak ter se zgledal pri mesarju Stefanu Koširju. Orožniki so izvedeli za ta obisk in šli takoj na delo. Uspeh ni izostal. Ugotovili so, da so imeli ponarejalci svojo delavnico na podstrešju pri gostilničarju Štempiharju. Gostilničar sam je že dalje časa odsoten na orožnih vajah in še ni znano, ali je tudi on udeležen pri tej zadevi. Verjetno je, da so ponarejalci v njegovi odsotnosti najeli podstrešno sobo v njegovi hiši. Orožniki so izvršili hišno preiskavo in našli na vrtu zakopan stroj za izdelavo denarja in ponarejenih bankovcev za 95.000 din. Pri nadaljnji preiskavi so našli narezanega toliko papirja za ponarejanje bankovcev, da bi lahko natiskali denarja za 1.000.000 dinarjev. Kakor je ugotovljeno, so ponarejalci nabavili stroje in potrebne kemikalije v Zagrebu.

V zvezi s tem odkritjem so orožniki aretirali glavnega osumljenca mesarskega mojstra Stefana Koširja, ki je ponarejalce denarno podpiral. Iz varnostnih razlogov je bila aretirana tudi Štempiharjeva žena. Dodažne ugotovitve kažejo, da sta bila lastnika te ponarejalske delavnice Grašič in Majcen, ki sta imela tudi drugod po Sloveniji svoje »podružnice«. Kakor so listi že poročali, je bil Majcen te dni aretiran v okolici Ptujja, medtem ko je Grašič še na svobodi.

Dogodek je izzval v vsem Zasavju veliko pozornost, saj je bil Košir znana osebnost. Bil je predsednik Mesarske zadruge za litijski okraj. Spuščal pa se je tudi v politiko in hotel igrati vodilno vlogo. Bil je osebni znane bivšega predsednika vlade Milana Stojadinovića in je pri zadnjih volitvah kandidiral na njegovi listi. Preiskave se še nadaljujejo in se pričakujejo še nadaljna razkritja.

Iz Prekmurja

Strela je zažgala. Te dni je po goričkem delu Prekmurja divjala silna nevihta, med katero je močno treskalo. V Starih Beznovcih je strela udarila v gospodarsko poslopje posestnika Ivana Mačka in švignila v hlev, kjer je ubila eno kravo, drugo pa hudo poškodovala. Domači in sosedje so se takoj lotili gašenja. Prihiti so na pomoč tudi gasilci in omejili požar. Prizadeti posestnik je bil zavarovan le za nizko vsoto.

Dvajset ponarejenih petstotakov je hotel spraviti v promet. Neki kmečki fant je prišel

nedavno v neko trgovino v Šalovcih pri Hodošu in zahteval tobak, cigarete in vžgalice. Nakupljeno je hotel plačati z novim petstotakom, ki pa se je trgovcu videl sumljiv. Ko ga je natančneje pogledal, je videl na njem nedostatke, ki so kazali, da je ponarejen. Pridržal ga je in poklical orožnike, ki so ga preiskali in našli pri njem 20 novih bankovcev po 500 din, ki so bili seveda vsi ponarejeni. Po obširni preiskavi, ki so jo uvedla oblastva, je bilo izsledeno nekaj sokrivcev. Ljudstvo opozarjamo k previdnosti.

Ciganki sta jo opeharili. Že pred dnevi sta k neki ženi v Murski Soboti prišli dve ciganki in ji takoj rekli, da vidita na njenem obrazu skrito bolezen, ki so jo povzročile nevoščljive ženske. Ta bolezen se da ozdraviti samo z denarjem, ki ga je treba začarati. Žena je res prinesla 200 din, ki jih je ciganka zavila v krpo, zvezala z vrstico in dala gospodinjici, naj jo dene pod zglavje. Za nagrado sta ciganki dobili 20 din. Drugo jutro sta ciganki spet prišli. Zahtevali sta, naj jima ženska izroči ves papirnati denar, sicer čaranje ne bo imelo uspeha. Lahkoverna žena je prinesla 7800 dinarjev, ki sta jih ciganki spet zavili v krpo, zvezali z vrstico, molili nad njo in ženi naročili, naj zaklene denar v omaro, ki je ne sme odpreti pred večerom, ker sicer izgubi čaranje vso moč. Med govorjenjem sta seveda ciganki zamegnjali zavitek z drugim, v katerem je bil navaden časopisni papir. Ciganki sta izginili iz Murske Sobotice, razočarana ženska pa je orožnikom naznanila sleparstvo. Spretni soboški orožniki so izsledili ciganki na njenem domu v Totovcu pri Čakovcu in ugotovili, da sta bili to Sofa Glaserjeva in Marija Vrbančičeva, ki sta že znani sleparici.

Za smeh in kratek čas

NAJZANIMIVEJŠI PRIZOR

Jaka: »Kako vam je bila všeč snoči v gledališču nova drama?«

Mati: »Najzanimivejši je bil zadnji prizor, ko so pisatelja vrgli iz gledališča.«

NAGROBNI SPOMENIK

Ko je Boltežar Izguba začutil, da se mu bliža zadna ura, je napravil oporoko, v kateri je določil, naj mu postavijo na grob spomenik z napisom: »Tukaj počiva Boltežar Izguba. Živel je 50 let kot človek in devet let kot zakonec!«

KVARTOPIRCI NA DIVJEM ZAPADU

A: »Pet adutov imam, igra je moja.«

B: »Jaz pa imam revolver...«

V ŠOLI

Učitelj: »Kakšen je čas v stavku „Naša krava moka“?«

Pepček: »Naša krava pa ne moka!«

Učitelj: »Vsaka krava moka!«

Pepček: »Naša krava pa ne moka, ker smo jo včeraj zaklali.«

NARAVA POLNI PRAZNINE

Bolnik: »Večkrat čutim močan naval krvi v glavo. Kaj pomeni to, gospod zdravnik?«

Zdravnik: »Zadeva je čisto preprosta: priroda stremi za tem, da izpolni vse praznine...«

DIPLOMAT

Jožek: »Očka, kaj je diplomat?«

Oče: »To je na primer človek, ki ve, kdaj se je kakšna dama rodila, a je pozabil, koliko let šteje.«

IMENITNA ŽENA

Jaka: »Moja žena ima pameti za dva.«

Mati: »Saj sem ti zmerom pravil, da je ta žena kakor nalašč zate...«

KDO SE ŽENI

Mihec: »Očka, ali se tudi osli ženijo?«

Oče: »Kako neumno vprašuješ! Sploh samo osli se ženijo!«

Ženski vestnik

Za kuhinjo

Zličniki. Zmešaj tri žlice masla in med stalnim mešanjem pridevaj rumenjaki (tudi dva), malo soli, deset žlic mleka, osem žlic moka in dve do tri žlice finega zdroba. Pokusi zakuhati en žličnik v vreli osoljeni vodi; če se razkuha, dodaj testu še malo moka in dobro zmešaj. Žličnike delaj z žlico, zmehčano v vreli vodi, in jih kuhaj po velikosti osem do deset minut. Skuhajo se žličniki zmerom tik pred kosilom. Če čakajo dalje časa, niso dobri.

Sirov puding. V skledici dobro razmešaj pet dek masla. V to maslo deni dve jajci, še en rumenjaki, 25 dek pretlačenega sira, malo soli in žlico drobtinice (ali pa zdroba). Nato zmešaj. Vzemi prt, ga namoči v mrzli vodi in dobro ožmi, sredino prta namaži z maslom in potresi z moko, na to namazano mesto pa deni gornje testo, prt rahlo zaveži v culico in obešeno na kuhalnico daj v zadostno množico vrele vode, kjer se kuha tri četrti ure. Kuhan puding razreži z nitjo na več delov, daj v skledo in polij z razbeljenim maslom.

Praktični nasveti

Kako spoznaš, da so jajca sveža. V veliko skledo daš vodo in v vodi raztopiš pest soli. V to vodo polagaš jajca. Če se jajca potope, so dobra in sveža, če pa plavajo po vodi, so stara in slaba. Sicer morda ta po vodi plavajoča jajca še niso vsa pokvarjena, vendar pa jih vlagati za shranjevanje ne smeš.

S solncem belimo perilo. Vsaka perica pač ve, da se perilo najlepše posuši na solncu in da na solncu posušeno perilo ostane lepo belo. S solničnimi žarki pa odpravimo tudi zastarele madeže, in sicer tako, da dalje časa belimo perilo na solncu. Dobro izprano in ožeto perilo razprostremo po čistem travniku na solncu in ga večkrat na dan poskropimo, ko se posuši. Tako belimo perilo en dan na eni, drugi dan pa na drugi strani. Obeleženo perilo skuhamo brez sode le z milom in potem pranje na običajen način končamo.

Zastarele vinske madeže odpravimo, če čez noč namočimo perilo v kislem mleku. Zjutraj potem perilo preperemo, položimo na travnik na solnce in ga polivamo z vodo. Posušeno damo zvečer spet v kislino mleko in zjutraj spet izperemo. Če madeži od vina še niso izginili, ponovimo ta postopek.

Da postanejo podplati na čevljih trpežnejši, jih namažemo z zmesjo, ki sestoji iz 200

delov zelo gostega vodnega stekla in 300 delov lanenega olja. Oboje moramo dobro zmešati. Ko se posuši, namažemo spet. To ponovimo petkrat. S to zmesjo se namažejo že podplati na novih čevljih. Če se že nekoli-ko rabljeni čevlji namažejo s to zmesjo, je seveda treba prej podplate temeljito očistiti. Trpežnejši postanejo podplati tudi, ako jih namažemo z dobrim, gostim firnežem.

MALI OGLASI

Naslovi inserentov oglasov s šiframi ostanejo strogo tajni.

KOLARSKI IN MLINARSKI POMOČNIK
se sprejme pri Lazniku Ferdu, Radeče.

PRI OSLABELIH ŽIVCIH

se uporablja fiziološki ekstrakt Ka-le-fluid. On ojačuje sekretarno delovanje vseh žlez. Krepi živčni sistem in jači organizem. Brezplačno vsakemu detajlna literatura — zahtevajte: Beograd, Masarykova 9, Miloš Marković. »Ka-le-fluid« se dobiva v lekarnah. — S br. 5300-32.

POMAGAL VAM BO

znani pisec in raziskovalec kulturnih ved F. T. Karmah Vam brezplačno napove Vašo bodočnost. Razen važnih dogodkov iz preteklosti Vam pove tudi vse vaše odnose do ljudi, zakona, loterije, trgovine in vseh važnejših dogodkov sedanjosti. Njegov nasvet vam bo prinesel zaželene uspehe v življenju. Zahvalne izjave, ki jih vsak dan prejema z vsega sveta, dokazujejo nenavadno zanesljivost njegovih napovedi. Postavite mu nekaj važnejših vprašanj, ki Vas zanimajo, in sporočite mu točne rojstne podatke. Vse napovedi o Vašem življenju, ki so zgoraj omenjene, boste dobili popolnoma brezplačno, če boste pri piscu kupili njegovo najnovejšo knjigo »Naš život i okultne tajne«. Knjiga stane samo Din 30.—, denar pa se pošilja na ček, račun št. 17455, na točni in stalni naslov: F. T. Karmah, Zalec.

VSE POLJSKE IN HIŠNE MIŠI
sigurno uniči »BARIN«. Za en zavoj pošljite 25 din na Mirka Štuhca, Ivanjkovci. 108

ZDRAVSTVENE IN POUČNE KNJIGE

Dr. Holänder: Zablode ljubavnega življenja, 20 din. Svetovalec dekletom za poroke, 35 din. Spojne bolezni, 38 din. Kako se dopadeš ženskam ali moškim, 30 din. Spisovnik ljubezenskih pisem, 30 din. Knjiga lepega vedenja, 32 din. Meščanska kuharica, 40 din. Velika sanjska knjiga z vedeževanjem iz kart, loterijo in astrologijo, 66 din. Hiromantija-vedeževanje z dlani, 32 din. Čarobniška vedeževanja, 38 din. Čudeži hipnotizma, 35 din. Razpošilja po povzetju Saufer, Maribor, Krekova ulica 6

Oglašujte v »Domovini«!

**LJUBLJANSKI
VELESEJEM**

1. DO 10. JUNIJA 1940

47. RAZSTAVNA PRIREDITEV

600 razstavljalcev, domačih in inozemskih. Bogato založen velesejem. — Kmetijski stroji in orodje. Posebne razstave: pohištvo, avtomobili, zaščita pred napadi iz zraka, naša vsakdanja hrana, zobna tehnika, turizem. Polovična voznina na železnici in parnikih. Na postajni blagajni kupite rumeno železniško izkaznico za din 2.—

NOV REDILNI PRAŠEK

»REDIN« za prašice. — Vsak kmetovalec si lahko hitro in z majhnimi stroški zredi svoje prašice. Zadostuje že 1 zavitek za 1 prašica ter stane 1 zav. 6 din, po pošti 13 din, 3 zav. po pošti 27 din, 4 zav. po pošti 33 din. Mnogo zahvalnih pisem. Prodaja drogerija KANC, Ljubljana, Zidovska ul.

MOŠTOVA ESENCA „MOSTIN“

Z našo umetno esenco Mostin si lahko vsakdo z najhujimi stroški pripravi izborni, obstojno in zdravo domačo pijačo. Cena 1 stekl. za 150 litrov din 20.—, po pošti din 40.—, 2 steklenici po pošti din 65.—, 3 steklenice po pošti din 85.—

Pazite, pravi »Redin« in »Mostin« se dobi samo z gornjo sliko in ga prodaja za kranjski del Slovenije drogerija KANC, Ljubljana, Zidovska ul. 1 a. Za štajerski del Slovenije in Prekmurje pa samo drogerija KANC, Maribor, Gosposka ulica 34.

NOVOST!

**SAMO
DIN 49.50**

Št. 62.300 Anker-ura pravi švicarski stroj. Dobra kvaliteta, lep kromiran okrov s pisano garancijo
Din 49.50
Štev. 62.301 leta osvetljenimi kazalci in številčnico
(Radium)
Din 59.50
Zahtevajte cenik in vam ga pošlje naš tonj in poštinski prestop

H. Suttner
Ljubljana 6
Lastna, protokolirana tovarna ur v Švic.

NAJLEPŠE ČTIVO!

Ravljien: **Zgodbe brez groze**
Klabund: **Piotr-Rasputin**
Ravljien: **Črna vojna**
Thompson: **Sivko**
Majerjeva: **Rudarska balada**

Broširana knjiga: din 10.—
Vezana knjiga: din 15.—

ZALOŽBA „CESTA“ LJUBLJANA
KNAFLJEVA ULICA 5